

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ 2019

ΚΑΤΑΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗ
ΔΙΑΡΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΑΠΟ ΤΟΝ
ΕΥΚΛΕΙΔΗ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟ
ΥΠΟΥΡΓΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΑΘΗΝΑ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2018

Προς τα μέλη της Διαρκούς Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων της Βουλής

Κυρίες και Κύριοι Βουλευτές,

Καταθέτουμε προς συζήτηση στη Διαρκή Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων της Βουλής το Προσχέδιο του Κρατικού Προϋπολογισμού για το έτος 2019, έτος που σηματοδοτεί την επανένταξη της χώρας στο διεθνές οικονομικό σύστημα και εγκαινιάζει τη σταδιακή στροφή της δημοσιονομικής πολιτικής από την πολυετή προσαρμογή στη λελογισμένη επέκταση.

Η δημοσιονομική πολιτική των ετών 2015-2018 παρέμεινε προσανατολισμένη στη διόρθωση των διαρθρωτικών δημοσιονομικών ανισορροπιών της χώρας και στην εμπέδωση της αξιοπιστίας κατά την άσκηση οικονομικής πολιτικής. Ως αποτέλεσμα αυτής, η χώρα εξήλθε της Διαδικασίας Υπερβολικού Ελλείμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά από οκτώ έτη και, κατά τα έτη 2016 και 2017, κατέγραψε, για πρώτη φορά στη σύγχρονη ελληνική οικονομική ιστορία, δημοσιονομικό πλεόνασμα γενικής κυβέρνησης που αναμένεται να διατηρηθεί μεσοπρόθεσμα.

Οι δημοσιονομικές επιδόσεις αυτές συνέβαλαν καθοριστικά στην αποκατάσταση της διεθνούς αξιοπιστίας προς τη διαχείριση των δημοσίων οικονομικών της χώρας, την άρση της οικονομικής αβεβαιότητας και την εμπέδωση κλίματος εμπιστοσύνης στην οικονομία, την αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας και τη σημαντική αποκλιμάκωση του κόστους δανεισμού του ελληνικού δημοσίου, και, εν τέλει, την επιτυχή ολοκλήρωση και έξοδο από το πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας.

Καθώς τα μακροοικονομικά μεγέθη της ελληνικής οικονομίας βελτιώνονται, η δημοσιονομική πολιτική οφείλει να στραφεί σταδιακά και με ασφάλεια προς ένα νέο μείγμα, με στόχο την ενίσχυση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών, την υποστήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης και την αντιμετώπιση, με τρόπο στοχευμένο, χρονίων ελλειμμάτων στον τομέα της κοινωνικής προστασίας. Το Προσχέδιο του Κρατικού Προϋπολογισμού για το έτος 2019 υπηρετεί ακριβώς το στόχο αυτό. Η αλλαγή του μείγματος δημοσιονομικής πολιτικής υλοποιείται μέσω μέτρων μόνιμης μείωσης των φορολογικών βαρών και των ασφαλιστικών εισφορών νοικοκυριών και επιχειρήσεων καθώς και μέσω μέτρων στοχευμένης ενίσχυσης δράσεων κοινωνικής προστασίας και τόνωσης της απασχόλησης των νέων.

Η δημοσιονομική επέκταση που προκύπτει κινείται μέσα στα όρια που θέτει ο διαθέσιμος δημοσιονομικός χώρος του 2019 και συνεπώς είναι πλήρως συμβατή με το δημοσιονομικό στόχο της χώρας όπως αυτός τίθεται στο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2019-2022. Δεν διασπαθίζεται έτσι το σημαντικό κεφάλαιο δημοσιονομικής αξιοπιστίας που με τόσο κόπο συσσωρεύσαν κατά την τελευταία τριετία οι θυσίες των πολιτών.

Κυρίες και Κύριοι Βουλευτές,

Το Προσχέδιο του Κρατικού Προϋπολογισμού του έτους 2019 αποτελεί το πρώτο κρίσιμο βήμα αλλαγής του μείγματος δημοσιονομικής πολιτικής στην κατεύθυνση ενίσχυσης της οικονομικής δραστηριότητας και της κοινωνικής συνοχής. Οι μειώσεις των φορολογικών βαρών και των ασφαλιστικών εισφορών που θα νομοθετηθούν με τον Προϋπολογισμό αυτό δε θα ήταν δυνατές χωρίς τις δημοσιονομικές επιδόσεις των τελευταίων τριών ετών που είναι καρπός των θυσιών των Ελλήνων πολιτών. Στόχος της κυβέρνησης είναι η σταδιακή ανταπόδοση των θυσιών αυτών με τρόπο ασφαλή, βιώσιμο και κοινωνικά δίκαιο.

Ευκλείδης Τσακαλώτος

Υπουργός Οικονομικών

Γιώργος Χουλιαράκης

Αναπληρωτής Υπουργός Οικονομικών

Περιεχόμενα

Κεφάλαιο 1

Οικονομικές εξελίξεις και προοπτικές 7

1. Μακροοικονομικές εξελίξεις το 2018..... 7
2. Νομισματικές και πιστωτικές εξελίξεις στην Ελλάδα 10
3. Μακροοικονομικές προβλέψεις το 2019 11

Κεφάλαιο 2

Προϋπολογισμός Γενικής Κυβέρνησης 15

1. Εκτιμήσεις 2018..... 15
  - 1.1 Κρατικός Προϋπολογισμός..... 16
  - 1.2 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) 22
  - 1.3 Λοιποί υποτομείς Γενικής Κυβέρνησης 22
  - 1.4 Εξόφληση ληξιπρόθεσμων οφειλών 23
2. Προβλέψεις 2019..... 25
  - 2.1 Βασικά μεγέθη Προϋπολογισμού 26
  - 2.2 Κρατικός Προϋπολογισμός..... 26
  - 2.3 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) 28
  - 2.4 Λοιποί υποτομείς Γενικής Κυβέρνησης 28
  - 2.5 Νέο λογιστικό πλαίσιο της Γενικής Κυβέρνησης 29
  - 2.6 Επισκόπηση δαπανών 29
  - 2.7 Προϋπολογισμός επιδόσεων (performance budgeting) 30
3. Προτιθέμενες δημοσιονομικές παρεμβάσεις 2019..... 31
4. Εκτιμήσεις – προβλέψεις με προτιθέμενες δημοσιονομικές παρεμβάσεις 33

Κεφάλαιο 3

Δημόσιο χρέος 39

1. Σύνθεση δημόσιου χρέους 40
2. Δαπάνες εξυπηρέτησης χρέους 41
3. Οι αγορές τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου 41
4. Βασικές κατευθύνσεις δανεισμού και διαχειριστικών στόχων για το 2019..... 43

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

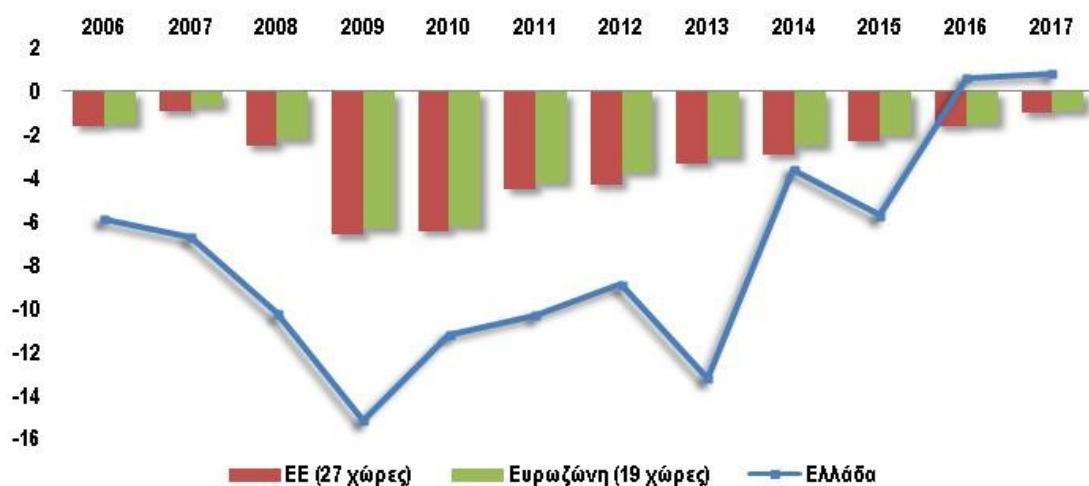
1. Μακροοικονομικές εξελίξεις το 2018

Στις 20 Αυγούστου 2018, η Ελλάδα ολοκλήρωσε επιτυχώς το τριετές πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας και διασφάλισε μία δέσμη μέτρων ελάφρυνσης του δημοσίου χρέους που το καθιστά δυναμικά βιώσιμο.

Ήδη από το Σεπτέμβριο του 2017, τα θετικά δημοσιονομικά αποτελέσματα είχαν επιτρέψει την έξοδο της χώρας από τη Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος (EDP), ένα έτος νωρίτερα από το προβλεπόμενο. Το ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης διαμορφώθηκε στο +0,8% του ΑΕΠ το 2017 κατά ESA, καταγράφοντας για δεύτερη συνεχή χρονιά δημοσιονομικό πλεόνασμα, ενώ το πρωτογενές αποτέλεσμα ανήλθε στο +4,2% του ΑΕΠ¹ έναντι στόχου του Προγράμματος +1,75% του ΑΕΠ (διάγραμμα 1.1).

Το ίδιο έτος, η ανάκαμψη του πραγματικού ΑΕΠ έφτασε το 1,4%² με κύριο μοχλό την αύξηση των επενδύσεων (με ετήσιο ρυθμό +9,6%).

Διάγραμμα 1.1 Εξέλιξη του ελλείμματος της Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό (%) του ΑΕΠ

Πηγή: Δημοσιονομικά στοιχεία ΔΥΕ, πρώτη κοινοποίηση για το 2017 (Ελληνική Στατιστική Αρχή, Eurostat).

¹ Βάσει της μεθοδολογίας της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης.

² 1^η κοινοποίηση Ετήσιων Εθνικών Λογαριασμών για το 2017, Ελληνική Στατιστική Αρχή.

Οι αυξήσεις του πραγματικού ΑΕΠ το 2017 συνεπάγονται αναπτυξιακή ώθηση στο 2018, μέσω επίδρασης μεταφοράς +0,6% σε ετήσια βάση. Ευνοϊκά επιδρά και η εμπέδωση κλίματος οικονομικής σταθερότητας το 2018 που ακολούθησε την ολοκλήρωση των δύο τελευταίων αξιολογήσεων, την αναβάθμιση του αξιόχρεου του Ελληνικού Δημοσίου από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης³ και τη σημαντική αποκλιμάκωση των επιτοκίων των ελληνικών ομολόγων.

Το 2018 ο πραγματικός ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης εκτιμάται ότι θα ανέλθει σε 2,1%. Στη βελτίωση του πραγματικού ΑΕΠ συμβάλλουν οι εξελίξεις σε όλες τις επιμέρους συνιστώσες του. Συγκεκριμένα:

- Η περαιτέρω βελτίωση της εμπιστοσύνης και η σταθερή δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης που καταγράφηκαν στο πρώτο εξάμηνο του 2018 (+1,6% έναντι +1,7% στο πρώτο εξάμηνο του 2017, σε εθνικολογιστική βάση) στήριξαν την πραγματική μισθολογική δαπάνη (+3,0%). Συνακόλουθα, η πραγματική ιδιωτική κατανάλωση σταθεροποιήθηκε σε ετήσια βάση στο πρώτο τρίμηνο του 2018 και αυξήθηκε σημαντικά στο δεύτερο, ανακάμποντας κατά 0,5% στο σύνολο του πρώτου εξαμήνου. Καθώς στο σύνολο του έτους εκτιμάται ότι η τάση αύξησης της απασχόλησης και των αμοιβών εξαρτημένης εργασίας θα διατηρηθεί (με ρυθμούς 1,7% και 2,9%, αντίστοιχα, έναντι του 2017), το 2018 αναμένεται να είναι έτος ουσιαστικής ανάκαμψης της πραγματικής ιδιωτικής κατανάλωσης κατά 1,0%, και ανάδειξης της στον κύριο παράγοντα αύξησης της τελικής εγχώριας ζήτησης. Την ανάκαμψη του όγκου της ιδιωτικής κατανάλωσης ευνοεί και η εκτιμώμενη επιβράδυνση του ρυθμού πληθωρισμού το 2018 (στο 0,6% βάσει του εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή, έναντι 1,1% το 2017).
- Στο πρώτο εξάμηνο του 2018, η βελτίωση των επιχειρηματικών προσδοκιών και η σταθερότητα στο επενδυτικό περιβάλλον ευνόησαν την υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων, σε όλο το εύρος των κατηγοριών επενδύσεων πλην του μεταφορικού εξοπλισμού. Οι επενδύσεις στις κατασκευές αυξήθηκαν κατά 6,1% (7,9% στις κατοικίες) και κατά 19,0% στον εξοπλισμό πλην μεταφορικού εξοπλισμού. Στη δυναμική των επενδύσεων αναμένεται να συμβάλει το Επενδυτικό Σχέδιο για την Ευρώπη, καθώς οι εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υποδεικνύουν την ενεργοποίηση επενδύσεων ύψους 10,6 δισ. ευρώ μέσω της χρηματοδότησης 2,7 δισ. ευρώ από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ)⁴. Ωστόσο, ο συνολικός όγκος των επενδύσεων υποχώρησε στο πρώτο εξάμηνο του 2018 κατά 7,9% έναντι του πρώτου εξαμήνου 2017, λόγω της συρρίκνωσης των επενδύσεων σε μεταφορικό εξοπλισμό (και κυρίως σε πλοία⁵) κατά 53,4%. Στο δεύτερο εξάμηνο του 2018, η μερική ανάκαμψη του μεταφορικού εξοπλισμού αναμένεται να στηρίξει την αναστροφή της πορείας των συνολικών επενδύσεων, αυξάνοντας τον ετήσιο ρυθμό μεταβολής τους για το έτος στο +0,8% και τη συμβολή τους στο πραγματικό ΑΕΠ στο +0,1%.

³ Με την ολοκλήρωση της τελευταίας αξιολόγησης του Προγράμματος (Ιούνιος 2018), η πιστοληπτική ικανότητα της ελληνικής οικονομίας αναβαθμίστηκε από τη Standard & Poor's από B σε B+, με αρχικώς σταθερή και κατόπιν θετική προοπτική, από τη Fitch από B (θετική) σε BB- (σταθερή), από την DBRS από CCC (υψηλό) σε B (υψηλό) και από την R&I από CCC+ (θετική) σε B (σταθερή). Οι αναβαθμίσεις αυτές ήταν συνέχεια μίας σειράς προηγούμενων αναβαθμίσεων, συναρτώμενων με την ομαλή υλοποίηση του Προγράμματος στήριξης, όπως εκείνες του Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 2018 από τους οίκους Standard & Poor's (από B- σε B), Fitch (από B- σε B) και Moody's (από Caa2 σε B3).

⁴ Ενημερωτικό φυλλάδιο «Επενδυτικό Σχέδιο για την Ευρώπη», Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ιούλιος 2018.

⁵ Σύμφωνα με τα στοιχεία εμπορευματικών συναλλαγών της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, στο πρώτο επτάμηνο του 2018 η μείωση των αφίξεων πλοίων από το εξωτερικό φτάνει το 57,2% έναντι της αντίστοιχης περιόδου του 2017 (σε τρέχουσες τιμές).

- Η πτώση των συνολικών επενδύσεων στο πρώτο εξάμηνο του 2018 αντισταθμίστηκε από την ταυτόχρονη άνοδο των καθαρών εξαγωγών, με τη συμβολή του εξωτερικού τομέα στην ετήσια ανάπτυξη να ανέρχεται σε 1,3% του ΑΕΠ. Η αντιστάθμιση αυτή προήλθε κυρίως από το ισοζύγιο αγαθών⁶ (+2,1 δισ. ευρώ σε όρους όγκου έναντι του πρώτου εξαμήνου του 2017), αλλά και από το ισοζύγιο υπηρεσιών (+0,3 δισ. ευρώ αντίστοιχα). Εφόσον οι θετικές τάσεις διατηρηθούν στο σύνολο του έτους, η συμβολή του εξωτερικού τομέα στην αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ αναμένεται να φτάσει το 1,2% το 2018, έναντι της οριακά αρνητικής εκτίμησης στο ΜΠΔΣ 2019-2022. Αυτό αποκαθιστά τις καθарές εξαγωγές ως τον κύριο προσδιοριστικό παράγοντα της ανάπτυξης του ΑΕΠ, όπως ίσχυε από την έναρξη της οικονομικής κρίσης πλην της μικρής κάμψης κατά τα έτη 2014, 2016 και 2017.

Η θετική πορεία του εξωτερικού τομέα σηματοδοτεί την ενίσχυση της εξωστρέφειας και της ανταγωνιστικότητας και αντανακλάται στη βελτίωση του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών από το -15,8% του ΑΕΠ το 2008 στο -0,9% του ΑΕΠ το 2017 (διάγραμμα 1.2). Μεταξύ 2008 και 2017, άνω των δύο τρίτων της διόρθωσης στο εξωτερικό έλλειμμα της οικονομίας οφείλεται στη συρρίκνωση του ελλείμματος στο ισοζύγιο αγαθών κατά 58,9%, εκ της οποίας περίπου 26% οφείλεται στην άνοδο των εξαγωγών αγαθών.

Διάγραμμα 1.2 Εξέλιξη του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (σε δισ. ευρώ)

Πηγή: Ετήσιοι Εθνικοί Λογαριασμοί 2017(Ελληνική Στατιστική Αρχή), Υπουργείο Οικονομικών
* Εκτιμήσεις / Προβλέψεις

⁶ Στη βελτίωση του ισοζυγίου αγαθών συνέβαλε τόσο η αύξηση των εξαγωγών αγαθών (+9,0% έναντι του πρώτου εξαμήνου 2017) όσο και η μείωση των εισαγωγών αγαθών (-2,3% αντίστοιχα). Προς την τελευταία επέδρασαν η προαναφερθείσα μείωση των αφίξεων πλοίων σε ετήσια βάση και ο υψηλός αποπληθωριστής εισαγωγών αγαθών εν μέσω μέσης ετήσιας αύξησης της διεθνούς τιμής του Brent κατά 38,6% στο δεύτερο τρίμηνο του 2018.

2. Νομισματικές και πιστωτικές εξελίξεις στην Ελλάδα

Το 2018 ενισχύθηκε ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του συνόλου των εγχώριων καταθέσεων, σημειώνοντας αύξηση 6,3%, κατά μέσο όρο, τους πρώτους επτά μήνες του έτους (μέσος ετήσιος ρυθμός κατά το 2017: 4,5%). Στην ανωτέρω εξέλιξη συνέβαλαν από κοινού οι δύο βασικές συνιστώσες του συνόλου των εγχώριων καταθέσεων, δηλαδή οι καταθέσεις διάρκειας μίας ημέρας και οι καταθέσεις προθεσμίας έως 2 έτη, οι ετήσιοι ρυθμοί μεταβολής των οποίων αυξήθηκαν κατά μέσο όρο τους πρώτους επτά μήνες του έτους κατά 6,5% και 7,9% αντίστοιχα (από 5,1% και 4,2% αντίστοιχα κατά μέσο όρο το 2017).

Τους πρώτους επτά μήνες του τρέχοντος έτους παρατηρήθηκε εισροή καταθέσεων προς τα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα. Ειδικότερα, οι τραπεζικές καταθέσεις των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων αυξήθηκαν συνολικά περίπου κατά 0,9 δισ. ευρώ (έναντι αύξησης 0,6 δισ. ευρώ την ίδια περίοδο του 2017), ενώ μεγαλύτερη αύξηση κατέγραψαν οι καταθέσεις των νοικοκυριών, κατά 2,4 δισ. ευρώ (έναντι μείωσης 0,5 δισ. ευρώ την ίδια περίοδο του 2017). Η άνοδος στις καταθέσεις του εγχώριου ιδιωτικού μη χρηματοπιστωτικού τομέα, οι οποίες συνιστούν την κυριότερη πηγή ρευστότητας για τις τράπεζες, οφείλεται κατά κύριο λόγο στην ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας και τη βελτίωση της εμπιστοσύνης εκ μέρους των αποταμιευτών.

Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του υπολοίπου της χρηματοδότησης προς τον τομέα της γενικής κυβέρνησης από το εγχώριο τραπεζικό σύστημα (συμπεριλαμβανομένης της Τραπεζής της Ελλάδος) παρέμεινε αρνητικός το 2018, όπως και το προηγούμενο έτος. Ο εν λόγω ρυθμός μεταβολής ανήλθε σε -8,4% τον Ιούλιο του 2018 (έναντι -6,5% το Δεκέμβριο του 2017) και το επτάμηνο Ιανουαρίου-Ιουλίου 2018 σημείωσε κατά μέσο όρο σημαντικά υψηλότερες απόλυτες τιμές σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2017. Η καταγραφή αρνητικών ρυθμών μεταβολής του υπολοίπου της χρηματοδότησης προς τον τομέα της γενικής κυβέρνησης το 2018 αντανακλά τη μείωση του υπολοίπου τόσο των δανείων των τραπεζών προς τη γενική κυβέρνηση, όσο και των τίτλων ελληνικού Δημοσίου στο χαρτοφυλάκιο των τραπεζών.

Όσον αφορά την τραπεζική χρηματοδότηση του ιδιωτικού μη χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας, ο ετήσιος ρυθμός μείωσης των τραπεζικών πιστώσεων προς τα νοικοκυριά περιορίστηκε μόλις κατά 0,2 εκατοστιαίες μονάδες τους πρώτους επτά μήνες του 2018 και διαμορφώθηκε σε -2,1% τον Ιούλιο. Αντίθετα, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των τραπεζικών πιστώσεων προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις, αφού διατηρήθηκε σε θετικές ή μηδενικές τιμές για έξι συνεχόμενους μήνες μέχρι και το Φεβρουάριο του 2018, από το Μάρτιο σημείωσε εκ νέου αρνητικές τιμές και τον Ιούλιο του 2018 ανήλθε σε -0,9% (Δεκέμβριος 2017: 0,4%).

Αναλυτικότερα, από την πλευρά της ζήτησης τραπεζικών πιστώσεων, η άνοδος της οικονομικής δραστηριότητας το πρώτο τρίμηνο του 2018 είχε αυξητική επίδραση στην εξέλιξη των τραπεζικών δανείων, ωστόσο το δεύτερο τρίμηνο του έτους η επίδραση αυτή εκτιμάται ότι περιορίστηκε, καθώς ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ επιβραδύνθηκε. Από την πλευρά της προσφοράς, ο περιορισμός του υπολοίπου της τραπεζικής χρηματοδότησης κατά την υπό εξέταση περίοδο συνδέεται με τις επιπτώσεις στη ρευστότητα των τραπεζών από τη διατήρηση του αποθέματος των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων σε υψηλό επίπεδο.

Όσον αφορά τις πηγές άντλησης πόρων από τις ελληνικές τράπεζες, η δυνατότητά τους να παρέχουν δάνεια προς την οικονομία ενισχύθηκε μέσω της πρόσβασής τους στη διασυνοριακή διατραπεζική αγορά, στις στοχευμένες πράξεις μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης του

Ευρωσυστήματος, καθώς και μέσω της μείωσης του ανωτάτου ορίου παροχής έκτακτης ενίσχυσης σε ρευστότητα (ELA) στο σύνολο της αντλούμενης χρηματοδότησης από την κεντρική τράπεζα. Επίσης, τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα έχουν τη δυνατότητα να αντλούν χρηματοδότηση από τις αγορές κεφαλαίων. Μεσοπρόθεσμα, αναμένεται θετική επίδραση στην πιστωτική επέκταση από την εφαρμογή της πολιτικής μείωσης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων από τις τράπεζες, σύμφωνα με τους συμφωνηθέντες στόχους.

Τα επιτόκια των νέων τραπεζικών καταθέσεων στην Ελλάδα σταθεροποιήθηκαν σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα μετά από πολυετή τάση αποκλιμάκωσης, η οποία ξεκίνησε στα μέσα του 2012. Το επιτόκιο των καταθέσεων προθεσμίας, περιλαμβανομένων των καταθέσεων των νοικοκυριών και των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων, διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο τους πρώτους επτά μήνες του τρέχοντος έτους σε 0,65%, δηλαδή μόλις κατά 1 μονάδα βάσης χαμηλότερα έναντι του μέσου επιτοκίου του 2017. Δεδομένης της σταθεροποίησης των ονομαστικών αποδόσεων και της παρατηρούμενης μείωσης του πληθωρισμού, οι πραγματικές αποδόσεις των καταθέσεων προθεσμίας μεταστράφηκαν σε θετικές την υπό εξέταση περίοδο και συγκεκριμένα ανήλθαν σε 0,11% κατά μέσο όρο από -0,48% την ίδια περίοδο του 2017.

Τα επιτόκια των νέων τραπεζικών δανείων προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις εξακολούθησαν να υποχωρούν για έβδομο κατά σειρά έτος. Η εξέλιξη αυτή αντανακλά, αφενός, τη μείωση του κόστους άντλησης πόρων προς αναδανεισμό εκ μέρους των πιστωτικών ιδρυμάτων, αφετέρου, πιθανό περιορισμό του πιστωτικού κινδύνου. Στην υποχώρηση του κόστους δανεισμού συνέβαλε η επίδραση των προγραμμάτων χρηματοδότησης εκ μέρους δημοσίων φορέων, όπως ο όμιλος της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (EIB), η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (EBRD) και το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας (ETEAN). Αντίθετα, το κόστος τραπεζικού δανεισμού προς τα νοικοκυριά αυξήθηκε περαιτέρω τόσο στα στεγαστικά όσο και στα καταναλωτικά δάνεια. Αναλυτικότερα, το μεσοσταθμικό επιτόκιο των δανείων προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις διαμορφώθηκε σε 4,06%, κατά μέσο όρο, τους πρώτους επτά μήνες του 2018 (40 μονάδες βάσης χαμηλότερα έναντι του μέσου επιτοκίου του 2017). Το μεσοσταθμικό επιτόκιο των δανείων προς τα νοικοκυριά διαμορφώθηκε σε 4,96% κατά μέσο όρο (9 μονάδες βάσης υψηλότερα από το αντίστοιχο μέσο επιτόκιο του 2017). Η διαφορετική εξέλιξη στο κόστος δανεισμού μεταξύ των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων και των νοικοκυριών συνάδει με τη μετακίνηση χρηματοδοτικών πόρων προς τους πιο παραγωγικούς τομείς της οικονομίας.

Σε πραγματικούς όρους, τα επιτόκια των τραπεζικών δανείων ενισχύθηκαν ως αποτέλεσμα της μείωσης του πληθωρισμού. Κατά συνέπεια, το πραγματικό επιτόκιο των δανείων προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά διαμορφώθηκε αντίστοιχα σε 3,52% και 4,41%, κατά μέσο όρο, την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου του 2018 (υψηλότερα κατά 20 και 68 μονάδες βάσης αντίστοιχα έναντι του μέσου όρου του 2017).

3. Μακροοικονομικές προβλέψεις το 2019

Το παγκόσμιο ΑΕΠ προβλέπεται να αυξηθεί με ρυθμό 3,9% το 2019 έναντι ίδιου ρυθμού το 2018, σύμφωνα με την πρόσφατη έκθεση του ΔΝΤ (πίνακας 1.1). Ειδικότερα για την Ευρωζώνη, προβλέπεται ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης 1,9% το 2019 έναντι 2,2% το 2018. Αντίστοιχα, στις αναδύομενες οικονομίες η ανάπτυξη αναμένεται να διαμορφωθεί στο 5,1% το 2019. Το παγκόσμιο εμπόριο εκτιμάται να διαμορφωθεί στο 4,5% το 2019 έναντι 4,8% το 2018. Η εξωτερική ζήτηση προϊόντων και υπηρεσιών της ζώνης του ευρώ αναμένεται να αυξηθεί κατά 4,3% το 2019.

Ο παγκόσμιος πληθωρισμός αναμένεται να διατηρηθεί στα επίπεδα του 2018 και να διαμορφωθεί στο 2,2% για τις αναπτυγμένες και στο 4,4% για τις αναδυόμενες αγορές και τις αναπτυσσόμενες οικονομίες αντίστοιχα. Η μέση τιμή του αργού πετρελαίου (UK Brent, Dubai Fateh και West Texas Intermediate) διαμορφώθηκε στα 52,81 δολάρια το βαρέλι το 2017. Για το έτος 2018 προβλέπεται μέση τιμή του αργού πετρελαίου στα 70,23 δολάρια το βαρέλι και 68,99 δολάρια το βαρέλι για το 2019.

Πίνακας 1.1 Βασικά μεγέθη της παγκόσμιας οικονομίας (% ετήσιες μεταβολές, σταθερές τιμές)			
	2017	2018*	2019*
Παγκόσμιο ΑΕΠ	3,7	3,9	3,9
ΑΕΠ ΕΕ	2,4	2,1	2,0
ΑΕΠ Ευρωζώνης	2,4	2,2	1,9
ΑΕΠ ΗΠΑ	2,3	2,9	2,7
Όγκος παγκόσμιου εμπορίου (αγαθά και υπηρεσίες)	5,1	4,8	4,5
Πληθωρισμός			
α. Προηγμένες οικονομίες	1,7	2,2	2,2
β. Αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες	4,0	4,4	4,4
Τιμή πετρελαίου (Brent, USD/barrel)	52,81	70,23	68,99

Πηγή: IMF, World Economic Outlook, Update (Ιούλιος 2018), Ενδιάμεσες Οικονομικές Προβλέψεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Ιούλιος 2018)

* Εκτιμήσεις / προβλέψεις

Οι κίνδυνοι και οι αβεβαιότητες για τις προοπτικές της παγκόσμιας ανάπτυξης αφορούν κυρίως στην κλιμάκωση των εμπορικών εντάσεων και στην άνοδο του εμπορικού προστατευτισμού, στο υψηλό δημόσιο και ιδιωτικό χρέος ορισμένων ισχυρών οικονομιών και στις γεωπολιτικές εντάσεις που τροφοδοτούν το προσφυγικό πρόβλημα.

Στην Ελλάδα, το 2019 θα είναι το πρώτο έτος άσκησης της οικονομικής πολιτικής εκτός προγράμματος προσαρμογής από το 2010. Το πραγματικό ΑΕΠ εκτιμάται ότι θα αυξηθεί κατά 2,5% σε ετήσια βάση, έναντι 2,1% το 2018.

Η επιτάχυνση της οικονομικής δραστηριότητας αναμένεται να βασιστεί στην αξιοπιστία της δημοσιονομικής πολιτικής και στη συνέχιση του μεταρρυθμιστικού προσανατολισμού της οικονομικής πολιτικής. Στον πίνακα 1.2 παρουσιάζονται αναλυτικά οι σχετικές προβλέψεις των μακροοικονομικών μεγεθών για το 2019.

Πίνακας 1.2 Βασικά μεγέθη της Ελληνικής Οικονομίας (% ετήσιες μεταβολές, σταθερές τιμές)			
	2017	2018**	2019**
Πραγματικό ΑΕΠ	1,4	2,1	2,5
Ιδιωτική κατανάλωση	0,1	1,0	1,1
Δημόσια κατανάλωση	-1,1	0,2	0,6
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	9,6	0,8	11,9
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	6,8	7,5	5,8
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	7,2	3,4	5,2
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	0,7	0,9	1,3
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή	1,1	0,6	1,2
Απασχόληση*	2,1	1,7	1,8
Ποσοστό ανεργίας*	19,8	18,3	16,7
Ποσοστό ανεργίας (Έρευνα Εργατικού Δυναμικού)	21,5	19,9	18,2

Πηγή: Ετήσιοι Εθνικοί Λογαριασμοί (Ελληνική Στατιστική Αρχή), εκτιμήσεις/προβλέψεις Υπουργείου Οικονομικών

*Σε εθνικολογιστική βάση

** Εκτιμήσεις/προβλέψεις

Ως προς τις συνιστώσες της πραγματικής ανάπτυξης, η κύρια πηγή εκτιμάται ότι θα προκύψει από την περαιτέρω ανάκαμψη της ιδιωτικής κατανάλωσης και την εύρωστη επενδυτική δραστηριότητα έναντι του 2018. Μάλιστα, η συνεισφορά των επενδύσεων στην αύξηση του ΑΕΠ εκτιμάται ότι θα ανέλθει το 2019 σε 1,5 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, ήτοι σε επίπεδο υψηλότερο έναντι όλου του υπόλοιπου μεσοπρόθεσμου διαστήματος.

Ο ρυθμός αύξησης της πραγματικής δημόσιας κατανάλωσης εκτιμάται ότι θα ενισχυθεί ελαφρώς το 2019, στο +0,6% από +0,2% το 2018, μετά από απώλειες της τάξης του 0,6% του πραγματικού ΑΕΠ κατά τη διετία 2016-2017.

Η πραγματική ιδιωτική κατανάλωση αναμένεται να συμβάλλει στην αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ κατά 0,8 ποσοστιαίες μονάδες εκ του συνόλου των 2,5 ποσοστιαίων μονάδων της ανάπτυξης (από 0,7 ποσοστιαίες μονάδες το 2018). Ο ετήσιος ρυθμός αύξησής της εκτιμάται στο 1,1%, εν μέσω εκτίμησης για αύξηση της ονομαστικής (πραγματικής) μισθολογικής δαπάνης στο σύνολο της οικονομίας κατά 3,3% (2,0%)⁷, καθώς και για αύξηση του μέσου μισθού (+1,4% το 2019 έναντι +1,2% το 2018).

Η μικρότερη εκτιμώμενη αύξηση του μέσου μισθού έναντι της συνολικής μισθολογικής δαπάνης υποδηλώνει τη συνέχιση της ανοδικής τάξης στην απασχόληση, με ετήσιο ρυθμό που εκτιμάται στο 1,8% το 2019 (τόσο στους μισθωτούς όσο και στους αυτοαπασχολούμενους). Ως αποτέλεσμα, η ανεργία αναμένεται να μειωθεί στο 18,2% του εργατικού δυναμικού βάσει Έρευνας Εργατικού Δυναμικού.

Η συμβολή του εξωτερικού τομέα στην αύξηση του ΑΕΠ εκτιμάται ότι θα περιοριστεί σε οριακά θετικό επίπεδο (στο 0,1% του ΑΕΠ), καθώς η ενίσχυση των επενδύσεων αναμένεται να οδηγήσει σε συγκριτικά μεγαλύτερη ανάκαμψη των εισαγωγών αγαθών έναντι των εξαγωγών αγαθών, αντισταθμίζοντας μερικώς τη θετική συνεισφορά του ισοζυγίου υπηρεσιών κατά 0,6% του ΑΕΠ.

Ο πληθωρισμός αναμένεται να αυξηθεί το 2019, στο 1,2% έναντι 0,6% το 2018, ως συνισταμένη των διαφορετικών επιδράσεων από τη μειούμενη πλεονάζουσα δυναμικότητα, τον αυξανόμενο προστατευτισμό στο διεθνές εμπόριο, την πορεία της διεθνούς τιμής του πετρελαίου και τη διατήρηση των βασικών επιτοκίων της ΕΚΤ στα σημερινά χαμηλά επίπεδα τουλάχιστον μέχρι το καλοκαίρι του 2019 (παρά την απόφαση για λήξη της ποσοτικής χαλάρωσης τον προσεχή Δεκέμβριο).

⁷ Η μικρή επιβράδυνση της πραγματικής μισθολογικής δαπάνης έναντι του 2018 οφείλεται στην εκτιμώμενη αύξηση του πληθωρισμού. Αντίθετα, η ονομαστική μισθολογική δαπάνη αναμένεται να αυξηθεί με υψηλότερο ρυθμό το 2019.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

1. Εκτιμήσεις 2018

Το έτος 2017, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Λογαριασμών (ESA) διαμορφώθηκε σε πλεόνασμα ύψους 7.086 εκατ. ευρώ (4,0% του ΑΕΠ), ενώ το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης σε όρους Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης (ΣΧΔ), διαμορφώθηκε σε πλεόνασμα ύψους 7.536 εκατ. ευρώ ή 4,24% του ΑΕΠ έναντι στόχου από τη ΣΧΔ 1,75% του ΑΕΠ.

Στο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής (2019-2022) για το έτος 2018, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης σε όρους ΣΧΔ, είχε εκτιμηθεί ότι θα διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 6.522 εκατ. ευρώ ή 3,56% του ΑΕΠ, ενώ με βάση τη μεθοδολογία ESA είχε εκτιμηθεί πλεόνασμα ύψους 6.881 εκατ. ευρώ ή 3,8% του ΑΕΠ.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της εκτέλεσης του Προϋπολογισμού, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται ότι σε όρους ΣΧΔ θα διαμορφωθεί σε 6.853 εκατ. ευρώ ή 3,74% του ΑΕΠ, αυξημένο έναντι του στόχου κατά 445 εκατ. ευρώ ή 0,24% του ΑΕΠ. Σε όρους ESA εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε 7.043 εκατ. ευρώ ή 3,8% του ΑΕΠ.

Η δημοσιονομική στρατηγική για το έτος 2018 είχε ως βασική προτεραιότητα την υλοποίηση των αναγκαίων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και θεσμικών αλλαγών για την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων που περιλαμβάνονται στην ΣΧΔ σε συνδυασμό με τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής, μέσω δράσεων όπως:

- η ολοκλήρωση της υλοποίησης του προγράμματος εξόφλησης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης προς την πραγματική οικονομία,
- η πλήρης εφαρμογή του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης (ΚΕΑ) με σκοπό την προστασία των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων,
- η ενίσχυση κατά 260 εκατ. ευρώ του προϋπολογισμού των οικογενειακών επιδομάτων,
- η περαιτέρω ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης, μέσω της εντατικοποίησης των φορολογικών ελέγχων και της παροχής κινήτρων στους φορολογούμενους για ηλεκτρονικές πληρωμές (συμμετοχή σε κληρώσεις με χρηματικά έπαθλα, διαμόρφωση αφορολογήτου με βάση το ύψος των ετήσιων ηλεκτρονικών πληρωμών),
- η έναρξη λειτουργίας του Οργανισμού Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ) για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή δράσεων για την οικονομική στήριξη και κοινωνική ένταξη οικογενειών και ευπαθών ομάδων, όπως το επίδομα παιδιού, το ΚΕΑ, το επίδομα κοινωνικής αλληλεγγύης ανασφάλιστων υπερηλίκων, το επίδομα στέγασης, καθώς και την υλοποίηση προνοιακών δράσεων, όπως π.χ. το πρόγραμμα παροχής σχολικών γευμάτων,
- η εφαρμογή κανόνα προσλήψεων-αποχωρήσεων 1:3 στο σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης,
- η συνέχιση της εφαρμογής του προγράμματος αποκρατικοποιήσεων,
- η επισκόπηση δαπανών στα Υπουργεία και στους εποπτευόμενους φορείς τους, προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα των δημοσίων δαπανών και να ενισχυθούν οι δαπάνες σε τομείς με υψηλή κοινωνική αποτελεσματικότητα,
- η διαμόρφωση νέου σχεδίου λογαριασμών με σκοπό να εφαρμοστεί σταδιακά στο σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης,

- η έναρξη της πιλοτικής φάσης υλοποίησης του μέτρου «Μεταφορικό Ισοδύναμο» για την ενίσχυση της ανάπτυξης στη νησιωτική Ελλάδα.

1.1 Κρατικός Προϋπολογισμός

Οι εκτιμήσεις για το δημοσιονομικό αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης του 2018 και οι αντίστοιχες προβλέψεις για το 2019 (σενάριο βάσης) παρουσιάζονται στους πίνακες 2.1 και 2.2. Επισημαίνεται ότι τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στους εν λόγω πίνακες είναι εκφρασμένα απευθείας σε δεδουλευμένη βάση και δεν ταυτίζονται με τα αντίστοιχα ταμειακά μεγέθη. Κατά συνέπεια, τα μεγέθη αυτά δεν είναι άμεσα συγκρίσιμα με τα μεγέθη Προσχεδίων Κρατικού Προϋπολογισμού προηγούμενων ετών.

Έσοδα

Τα καθαρά έσοδα του Κρατικού Προϋπολογισμού, σε δημοσιονομική βάση, μετά τη μείωση των επιστροφών φόρων, εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 53.295 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 435 εκατ. ευρώ ή 0,8% έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2019-2022.

Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως:

- στα αυξημένα κατά 562 εκατ. ευρώ έσοδα από Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ),
- στα αυξημένα κατά 291 εκατ. ευρώ έσοδα από Φόρο Εισοδήματος,
- στα αυξημένα κατά 290 εκατ. ευρώ λοιπά τρέχοντα έσοδα.

Σημειώνεται, ότι η προαναφερθείσα εκτιμώμενη αύξηση των καθαρών εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού επιτυγχάνεται παρά το γεγονός της σημαντικής ανόδου των επιστροφών φόρων κατά 720 εκατ. ευρώ, σε σχέση με το στόχο.

Φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται κυρίως ο ΦΠΑ, οι Ειδικοί Φόροι Κατανάλωσης (ΕΦΚ), οι φόροι με μορφή χαρτοσήμου και οι φόροι επί χρηματοοικονομικών και κεφαλαιακών συναλλαγών. Από φόρους επί αγαθών και υπηρεσιών, εκτιμάται ότι θα εισπραχθούν έσοδα ύψους 27.280 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 785 εκατ. ή 3,0% έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2019-2022. Η υπέρβαση του στόχου προέρχεται κυρίως από τον ΦΠΑ και οφείλεται στη βελτιωμένη καταναλωτική δαπάνη.

Τακτικοί φόροι ακίνητης περιουσίας

Από τους τακτικούς φόρους ακίνητης περιουσίας, που περιλαμβάνουν κυρίως τον ΕΝΦΙΑ, αναμένεται να εισπραχθούν έσοδα ύψους 3.063 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 41 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου.

Λοιποί φόροι παραγωγής

Τα κύρια έσοδα της κατηγορίας αυτής προέρχονται από το τέλος επιτηδεύματος και τη συμμετοχή του Δημοσίου στα κέρδη της Τράπεζας της Ελλάδος. Από τους λοιπούς φόρους παραγωγής εκτιμάται ότι θα εισπραχθούν 1.264 εκατ. ευρώ, πλησίον του στόχου του ΜΠΔΣ που ήταν 1.272 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 2.1 Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία European System of Accounts (ESA) – Σενάριο βάσης (σε εκατ. ευρώ)^{1,3}					
	2017	2018		2019	
	Πραγμ/σεις ²	Εκτίμηση ΜΠΔΣ	Εκτίμηση	Πρόβλεψη ΜΠΔΣ	Πρόβλεψη
I. Καθαρά έσοδα κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA (α+β+γ+δ+ε+στ-ζ)	50.454	52.860	53.295	53.414	53.813
α. Φόροι (1+2+3+4+5+6+7)	50.267	49.846	51.125	50.382	51.370
1. Φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών	26.398	26.495	27.280	26.899	27.609
εκ των οποίων: Φόροι προστιθέμενης αξίας	16.659	16.431	16.993	16.658	17.258
Ειδικοί φόροι κατανάλωσης	7.061	7.308	7.298	7.437	7.387
2. Φόροι και δασμοί επί εισαγωγών	201	211	225	222	237
3. Τακτικοί φόροι ακίνητης περιουσίας	3.115	3.022	3.063	3.015	3.030
4. Λοιποί φόροι επί παραγωγής	1.485	1.272	1.264	1.007	1.001
5. Φόρος εισοδήματος	16.432	16.241	16.532	16.614	16.700
εκ των οποίων: Φόρος εισοδήματος πληρωτέος από Φυσικά Πρόσωπα (ΦΠ)	10.977	10.802	10.867	10.967	10.963
Φόρος εισοδήματος πληρωτέος από εταιρίες (ΝΠ)	4.089	4.092	4.292	4.259	4.424
6. Φόροι κεφαλαίου	196	152	163	151	159
7. Λοιποί τρέχοντες φόροι	2.440	2.453	2.600	2.475	2.633
β. Κοινωνικές εισφορές	66	51	56	50	58
γ. Μεταβιβάσεις	2.738	4.510	4.454	4.596	4.532
δ. Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	770	711	691	783	738
ε. Λοιπά τρέχοντα έσοδα	2.246	1.766	2.057	1.665	1.699
εκ των οποίων: ε1. Επιστροφές δαπανών για τόκους	3	0	5	0	0
στ. Ενσώματα πάγια, άυλα πάγια	6	380	36	122	389
ζ. Επιστροφές εσόδων	5.639	4.404	5.124	4.185	4.973
Πληροφοριακά στοιχεία: Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) (περιέχεται στις μεταβιβάσεις και στα λοιπά τρέχοντα έσοδα)	2.269	3.790	3.790	3.892	4.042
II. Δαπάνες κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA (α+β+γ+δ+ε+στ+ζ+η+θ+ι)	57.657	57.506	57.794	57.529	57.624
α. Παροχές σε εργαζομένους	12.018	12.518	12.544	12.973	12.978
β. Κοινωνικές παροχές	2.199	1.155	1.058	2.425	1.667
γ. Μεταβιβάσεις	28.588	25.725	26.244	23.854	24.713
δ. Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	1.053	1.217	1.478	1.238	1.258
ε. Επιδοτήσεις	134	148	151	150	150
στ. Τόκοι (σε ακαθάριστη βάση)	6.348	6.850	7.150	6.950	7.100
ζ. Λοιπές δαπάνες	137	78	78	50	51
η. Πιστώσεις υπό κατανομή	6.133	9.504	8.784	9.508	9.329
θ. Πάγια περιουσιακά στοιχεία	1.048	310	305	380	377
ι. Τιμολογία	0	0	0	0	0
Πληροφοριακά στοιχεία: Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) (περιέχεται στις πιστώσεις υπό κατανομή)	5.950	6.634	6.634	7.300	7.300
III. Ισοζύγιο κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA (I-II)	-7.203	-4.646	-4.499	-4.115	-3.811
% ΑΕΠ	-4,1%	-2,5%	-2,5%	-2,2%	-2,0%
IV. Πρωτογενές αποτέλεσμα κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA (III+II.στ-Ι.ε1)	-858	2.204	2.646	2.835	3.289
% ΑΕΠ	-0,5%	1,2%	1,4%	1,5%	1,7%
V. Ισοζύγιο νομικών προσώπων κατά ESA	4.938	2.874	2.847	1.429	1.432
Έσοδα	11.659	9.852	9.850	8.398	8.524
Τρέχουσες και λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	6.004	4.551	4.621	3.382	3.478
Τόκοι πιστωτικοί	968	671	739	652	677
Φόροι	2.045	1.984	1.879	2.064	2.053
Αντικριζόμενα έσοδα (καθαρά)	-6	-3	-3	-3	-3
Λοιπά έσοδα	2.648	2.650	2.614	2.303	2.318
Έξοδα	6.722	6.978	7.003	6.969	7.092
Παροχές σε εργαζομένους	1.190	1.180	1.180	1.194	1.194
Τόκοι χρεωστικοί	521	522	522	471	471
Λοιπά έξοδα	1.897	2.024	2.199	1.960	2.092
Επενδυτικές δαπάνες	1.268	1.297	1.183	1.394	1.385
Λοιπές μεταβιβάσεις	645	675	690	670	670
Επιδοτήσεις	1.201	1.280	1.230	1.280	1.280
VI. Ισοζύγιο Νοσοκομείων - ΠΕΔΥ κατά ESA	347	156	169	116	96
Έσοδα	2.579	2.399	2.425	2.400	2.415
Τρέχουσες και λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	1.712	1.324	1.348	1.324	1.339
Μεταβιβάσεις από ΕΟΠΥΥ	715	888	888	888	888
Αντικριζόμενα έσοδα (καθαρά)	-30	0	0	0	0
Λοιπά έσοδα	181	187	189	188	188

Πίνακας 2.1 Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία European System of Accounts (ESA) – Σενάριο βάσης (σε εκατ. ευρώ)^{1,3}					
	2017	2018		2019	
	Πραγμ/σεις ²	Εκτίμηση ΜΠΔΣ	Εκτίμηση	Πρόβλεψη ΜΠΔΣ	Πρόβλεψη
Έξοδα	2.232	2.243	2.256	2.283	2.319
Παροχές σε εργαζόμενους	498	567	523	566	583
Τόκοι χρεωστικοί	0	0	0	0	0
Λοιπά έξοδα	1.674	1.626	1.674	1.667	1.676
Επενδυτικές δαπάνες	60	50	59	50	60
VII. Ισοζύγιο Κεντρικής Κυβέρνησης κατά ESA (III+V+VI)	-1.919	-1.616	-1.483	-2.570	-2.283
VIII. Ισοζύγιο ΟΤΑ κατά ESA	441	482	254	258	211
Έσοδα	6.445	6.946	6.744	6.287	6.141
Τρέχουσες και λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	3.901	4.391	4.153	3.681	3.499
Τόκοι πιστωτικοί	45	48	48	51	51
Αντικριζόμενα έσοδα (καθαρά)	-19	-23	-23	-23	-23
Φόροι	1.692	1.709	1.724	1.741	1.756
Λοιπά έσοδα	826	822	841	838	857
Έξοδα	6.003	6.464	6.490	6.029	5.930
Παροχές σε εργαζόμενους	2.265	2.346	2.372	2.398	2.400
Τόκοι χρεωστικοί	66	64	60	60	57
Κοινωνικές παροχές	884	885	899	149	159
Αντικριζόμενα έξοδα	0	0	0	0	0
Λοιπά έξοδα	1.787	1.828	1.928	1.841	1.895
Επενδυτικές δαπάνες	1.001	1.341	1.231	1.580	1.420
ΙΧ. Ισοζύγιο ΟΚΑ (εκτός Νοσοκομείων - ΠΕΔΥ) κατά ESA	2.938	1.808	1.833	3.815	4.109
Έσοδα	40.575	39.849	40.254	39.512	40.654
Τρέχουσες και λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	17.496	16.660	16.764	16.062	16.839
Κεφαλαιακές μεταβιβάσεις (ΠΔΕ)	0	0	0	0	0
Αποδόσεις περιουσίας	1.223	1.299	1.309	1.299	1.309
Ασφαλιστικές εισφορές (πραγματικές)	20.771	20.946	21.193	21.245	21.567
Κοινωνικοί πόροι	669	660	677	675	687
Αντικριζόμενα έσοδα (καθαρά)	9	0	0	0	0
Λοιπά έσοδα	406	284	311	231	252
Έξοδα	37.637	38.041	38.421	35.697	36.545
Παροχές σε εργαζόμενους	356	357	355	361	358
Τόκοι χρεωστικοί	4	4	0	4	0
Κοινωνικές παροχές	32.279	32.307	32.636	29.884	30.704
εκ των οποίων συντάξεις	29.054	28.859	28.847	25.637	25.572
Κοινωνικές παροχές σε είδος	3.524	3.463	3.498	3.530	3.496
Λοιπά έξοδα	365	553	665	507	576
Επενδυτικές δαπάνες	7	7	7	12	12
Μεταβιβάσεις	742	900	900	900	900
Επιδοτήσεις	361	450	360	500	500
X. Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA (VII+VIII+IX)	1.460	675	604	1.503	2.037
% ΑΕΠ	0,8%	0,4%	0,3%	0,8%	1,1%
XI. Ενοποιημένοι Τόκοι Γενικής Κυβέρνησης	5.626	6.206	6.439	6.294	6.383
% ΑΕΠ	3,2%	3,4%	3,5%	3,3%	3,4%
XII. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA (X+XI)	7.086	6.881	7.043	7.796	8.419
% ΑΕΠ	4,0%	3,8%	3,8%	4,1%	4,4%
ΑΕΠ	177.735	182.959	183.101	189.743	190.094

¹ Τυχόν διαφορές με μεγέθη που παρουσιάζονται στο ΜΠΔΣ 2019-2022 οφείλονται σε στρογγυλοποιήσεις και στη μετάβαση από την ισχύουσα στη νέα οικονομική ταξινόμηση κατά τα οριζόμενα στο ΠΔ 54/2018 και στην 2/58493/ΔΠΓΚ/31-7-2018 υπουργική απόφαση.

² Στοιχεία Διαδικασίας Υπερβολικού Ελλείμματος της ΕΛΣΤΑΤ Απριλίου 2018.

³ Για το έτος 2018 δεν περιλαμβάνεται πρόγραμμα εξόφλησης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων προς τρίτους εκτός γενικής κυβέρνησης, το οποίο είναι δημοσιονομικά ουδέτερο σε όρους Γενικής Κυβέρνησης και λήγει με το τέλος του τρέχοντος έτους.

Πίνακας 2.2 Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τους όρους της Ενισχυμένης Εποπτείας – Σενάριο βάσης¹ (σε εκατ. ευρώ)					
	2017	2018		2019	
	Πραγμ/σεις	Εκτίμηση ΜΠΔΣ	Εκτίμηση	Πρόβλεψη ΜΠΔΣ	Πρόβλεψη
I. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA	7.086	6.881	7.043	7.796	8.419
II. Προσαρμογές ενισχυμένης εποπτείας	450	-359	-190	-279	-543
Μεταφορά εσόδων από ANFA και SMP	-345	-315	-314	-291	-291
Επιστροφές εσόδων	893	293	144	0	0
Έσοδα αποκρατικοποιήσεων	-13	-380	-36	-122	-389
Δαπάνες μεταναστευτικών ροών μη αντικρυσζόμενες	80	43	17	134	137
Στήριξη χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	-165	0	0	0	0
III. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία της ενισχυμένης εποπτείας (I + II)	7.536	6.522	6.853	7.517	7.876
% ΑΕΠ	4,24%	3,56%	3,74%	3,96%	4,14%
IV. Στόχος ενισχυμένης εποπτείας	3.110	6.404	6.409	6.641	6.653
% ΑΕΠ	1,75%	3,50%	3,50%	3,50%	3,50%
V. Δημοσιονομικό Πλεόνασμα (+) ή Κενό (-) σύμφωνα με τη μεθοδολογία της ενισχυμένης εποπτείας (III-IV)	4.426	119	445	876	1.223
% ΑΕΠ	2,49%	0,06%	0,24%	0,46%	0,64%
ΑΕΠ	177.735	182.959	183.101	189.743	190.094

¹ Η Σύμβαση Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης ήταν σε ισχύ έως τις 20/8/2018. Από τις 21/8/2018 ισχύουν οι όροι της Ενισχυμένης Εποπτείας.

Φόρος εισοδήματος

Από το φόρο εισοδήματος (φυσικών προσώπων, νομικών προσώπων, λοιπών), αναμένεται να εισπραχθούν έσοδα ύψους 16.532 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 291 εκατ. ευρώ ή 1,8%, έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2019-2022. Η αύξηση αυτή προέρχεται κυρίως από το φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων και από τον παρακρατούμενο φόρο εισοδήματος στα φυσικά πρόσωπα.

Λοιποί τρέχοντες φόροι

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει κυρίως τα τέλη κυκλοφορίας οχημάτων και τα διάφορα μη ταξινομημένα φορολογικά έσοδα που εισπράττονται με ταυτότητα οφειλής. Τα έσοδα από τους λοιπούς τρέχοντες φόρους αναμένεται να ανέλθουν στο ποσό των 2.600 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 147 εκατ. ευρώ, έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ.

Μεταβιβάσεις

Σε αυτή την κατηγορία εσόδων περιλαμβάνεται το συγχρηματοδοτούμενο σκέλος του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων που αναμένεται να ανέλθει σε 3.617 εκατ. ευρώ. Επιπρόσθετα, καταγράφονται και τα έσοδα από τη μεταφορά αποδόσεων λόγω της διακράτησης ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στα χαρτοφυλάκια των Κεντρικών Τραπεζών του Ευρωσυστήματος (ANFAs), καθώς και από το Πρόγραμμα Αγοράς Ομολόγων (SMPs), της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), όπου και προβλέπονται έσοδα ύψους 314 εκατ. ευρώ. Σημειώνεται ότι τα έσοδα αυτά κατατίθενται απευθείας στον ειδικό λογαριασμό εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους (Segregated Account) και δεν υπολογίζονται στο αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης, σύμφωνα με τους όρους της Ενισχυμένης Εποπτείας.

Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει κυρίως τα έσοδα από παράβολα, από μισθώματα κτιρίων και υποδομών και από προμήθειες λόγω παροχής της εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου. Αναμένεται να εισπραχθούν έσοδα ύψους 691 εκατ. ευρώ, έναντι στόχου 711 εκατ. ευρώ.

Ενσώματα πάγια, άυλα πάγια

Η σημαντική (κατά 344 εκατ. ευρώ) υστέρηση σε σχέση με το στόχο του ΜΠΔΣ 2019-2022, οφείλεται στην αναμενόμενη μη είσπραξη το τρέχον έτος αντιτίμου από την αξιοποίηση της έκτασης του Ελληνικού, κάτι που πρόκειται να πραγματοποιηθεί το 2019.

Επιστροφές φόρων

Οι επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων σε δημοσιονομική βάση (ταμειακές επιστροφές και μεταβολή του όγκου των εκκρεμών επιστροφών για τις οποίες έχει εκδοθεί ΑΦΕΚ) αναμένεται να διαμορφωθούν στα 5.124 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 720 εκατ. ευρώ ή 16,4% έναντι των προβλέψεων του ΜΠΔΣ 2019-2022.

Δαπάνες

Οι συνολικές δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού για το έτος 2018 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν (σε δημοσιονομική βάση) στα 57.794 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 288 εκατ. ευρώ σε σχέση με το στόχο του ΜΠΔΣ 2019-2022.

Ανάλυση δαπανών κατά κατηγορίες

- **Παροχές σε εργαζομένους**

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι τακτικές αποδοχές, οι πρόσθετες αποδοχές, οι αποδοχές σε είδος, οι παροχές κληρωτών και οι εργοδοτικές εισφορές.

Για το έτος 2018 οι δαπάνες αυτές εκτιμάται ότι θα ανέλθουν (σε δημοσιονομική βάση) στα 12.544 εκατ. ευρώ αυξημένες κατά 26 εκατ. ευρώ σε σχέση με το στόχο του ΜΠΔΣ 2019-2022.

- **Κοινωνικές Παροχές**

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, το επίδομα θέρμανσης, τη συνεισφορά του Ελληνικού Δημοσίου στην προστασία της κύριας κατοικίας, τις συντάξεις που εξακολουθούν να πληρώνονται απευθείας από το κράτος, καθώς και τις λοιπές παροχές κοινωνικής πρόνοιας σε είδος και χρήμα. Επιπρόσθετα, περιλαμβάνεται και μέρος των πληρωμών του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης (ΚΕΑ), καθώς εντός του έτους η διαδικασία καταβολής του θα αλλάξει και θα γίνεται πλέον μέσω του ΟΠΕΚΑ, ο οποίος θα επιχορηγείται από το κράτος για τον σκοπό αυτό.

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 1.058 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 97 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ, κυρίως λόγω της ανακατανομής πιστώσεων για την καταβολή του ΚΕΑ από τον ΟΠΕΚΑ.

- **Μεταβιβάσεις**

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής περιλαμβάνουν επιχορηγήσεις και αποδόσεις σε υποτομείς της Γενικής Κυβέρνησης, όπως ΟΤΑ, ΟΚΑ, νοσοκομεία και ΥΠΕ-ΠΕΔΥ, και σε φορείς εκτός Γενικής Κυβέρνησης, οργανισμούς του εξωτερικού καθώς και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσης περιλαμβάνονται οι επιχορηγήσεις για επενδύσεις, οι καταπτώσεις εγγυήσεων, οι αναλήψεις χρεών φορέων Γενικής Κυβέρνησης, καθώς και οι αποζημιώσεις λόγω δικαστικών αποφάσεων.

Οι δαπάνες αυτές εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 26.244 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 519 εκατ. ευρώ, έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ, κυρίως λόγω της αύξησης της επιχορήγησης του ΟΠΕΚΑ για την χορήγηση του ΚΕΑ, καθώς και των αποζημιώσεων λόγω δικαστικών αποφάσεων.

- **Αγορές αγαθών και υπηρεσιών**

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται δαπάνες καταναλωτικού χαρακτήρα (αγαθά και υπηρεσίες). Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής για το έτος 2018 εκτιμάται ότι θα φθάσουν στα 1.478 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 261 εκατ. ευρώ, έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ, κυρίως λόγω της ενίσχυσης των πιστώσεων της κατηγορίας αυτής από το τακτικό αποθεματικό.

- **Επιδοτήσεις**

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι επιδοτήσεις για τις άγονες γραμμές καθώς και για την ΤΡΑΙΝΟΣΕ, η οποία είναι πλέον φορέας εκτός Γενικής Κυβέρνησης. Η εκτίμηση για αυτή την κατηγορία για το έτος 2018 ανέρχεται σε 151 εκατ. ευρώ.

- **Τόκοι (σε ακαθάριστη βάση)**

Η εκτίμηση για τις δαπάνες τόκων σε ακαθάριστη δημοσιονομική βάση, ανέρχεται σε 7.150 εκατ. ευρώ.

- **Λοιπές Δαπάνες**

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνεται κυρίως η δαπάνη για τις επιστροφές στην ΕΕ από ανεκτέλεστα προγράμματα ύψους 50 εκατ. ευρώ, ενώ το σύνολο για τη δαπάνη της κατηγορίας αυτής αναμένεται να φθάσει τα 78 εκατ. ευρώ.

- **Πιστώσεις υπό κατανομή**

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται κυρίως οι δαπάνες του ΠΔΕ (με ταμειακή εκτίμηση 6.750 εκατ. ευρώ), το τακτικό αποθεματικό και οι υπό κατανομή πιστώσεις προς τους ΟΚΑ. Επίσης περιλαμβάνεται και πρόβλεψη, ύψους 800 εκατ. ευρώ (σε καθαρή βάση) για την εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων, που αφορούν την καταβολή αναδρομικών αποδοχών.

Οι δαπάνες, για την κατηγορία αυτή εκτιμώνται σε δημοσιονομική βάση, στα 8.784 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 720 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ, γεγονός που οφείλεται κυρίως στη μεταφορά πιστώσεων από το αποθεματικό, συνολικού ύψους 540 εκατ. ευρώ, οι οποίες είχαν μεταφερθεί μέχρι τέλος Αυγούστου, για να αντιμετωπισθούν δαπάνες κυρίως για:

- την εκτέλεση τελεσίδικων και αμετάκλητων δικαστικών αποφάσεων,
- την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών,
- την αποπληρωμή συσσωρευμένων ληξιπρόθεσμων οφειλών της Κεντρικής Διοίκησης και των λοιπών φορέων προς την ΔΕΗ,
- την κάλυψη της δαπάνης καθολικών ταχυδρομικών υπηρεσιών και
- την επιδότηση άγονων γραμμών.

- **Πάγια περιουσιακά στοιχεία**

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται κυρίως οι εκτιμώμενες δαπάνες αγοράς οπλικών συστημάτων. Οι φυσικές παραλαβές των εξοπλιστικών προγραμμάτων εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα 271 εκατ. ευρώ.

1.2 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)

Η υλοποίηση του ΠΔΕ για το 2018 έχει ως στόχο να συνοδεύσει τη δημοσιονομική προσπάθεια με αναπτυξιακές δράσεις συμβάλλοντας στην ενίσχυση της οικονομίας και ταυτόχρονα τη στήριξη της κοινωνικής συνοχής.

Για το έτος 2018, προβλέπεται η υλοποίηση έργων και δράσεων συνολικού ύψους 6.750 εκατ. ευρώ (ταμειακή βάση). Από αυτά, ποσό ύψους 5.750 εκατ. ευρώ αφορά συγχρηματοδοτούμενα έργα, εκ των οποίων 4.060 εκατ. ευρώ αφορούν πληρωμές δαπανών για την υλοποίηση έργων ΕΣΠΑ 2014-2020 και 1.690 εκατ. ευρώ για πληρωμές δαπανών λοιπών συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων.

Βασικός στόχος της εκτέλεσης του συγχρηματοδοτούμενου σκέλους του ΠΔΕ και για το 2018 είναι η απορρόφηση των πόρων των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων και η εξασφάλιση της εισροής της κοινοτικής συνδρομής στο πλαίσιο των στόχων και υποχρεώσεων που απορρέουν από τις Συνθήκες της ΕΕ.

Τέλος, ποσό ύψους 1.000 εκατ. ευρώ εκτιμάται ότι θα διατεθεί για την υλοποίηση των έργων που χρηματοδοτούνται από αμιγώς εθνικούς πόρους. Με τα έργα αυτά ενισχύονται πολιτικές και δράσεις των Υπουργείων και των Περιφερειών και αντιμετωπίζονται έκτακτες ανάγκες.

1.3 Λοιποί υποτομείς Γενικής Κυβέρνησης

Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και Ιδιωτικού Δικαίου

Το δημοσιονομικό αποτέλεσμα των νομικών προσώπων για το έτος 2018 αναμένεται να διαμορφωθεί στα 2.847 εκατ. ευρώ, περίπου στα ίδια επίπεδα με τις εκτιμήσεις του ΜΠΔΣ 2019-2022.

Τοπική Αυτοδιοίκηση

Το δημοσιονομικό αποτέλεσμα του ενοποιημένου προϋπολογισμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για το 2018, σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία αναμένεται να ανέλθει σε πλεόνασμα 254 εκατ. ευρώ. Το αποτέλεσμα αυτό είναι σημαντικά χαμηλότερο από το αντίστοιχο του ΜΠΔΣ 2019-2022, ωστόσο το μεγαλύτερο μέρος της διαφοράς οφείλεται στην εκτίμηση διαφορετικής λογιστικής αντιμετώπισης ποσού που μεταβιβάστηκε από το ΠΔΕ στο πλαίσιο του

πολυετούς επενδυτικού προγράμματος «Φιλόδημος II». Μικρότερο μέρος της εκτιμώμενης διαφοράς οφείλεται στις υψηλότερες λοιπές δαπάνες.

Κοινωνικός προϋπολογισμός

Οι εκτιμήσεις δεν παρουσιάζουν ουσιαστική διαφοροποίηση από τις προβλέψεις του ΜΠΔΣ 2019-22 και το δημοσιονομικό αποτέλεσμα του υποτομέα αναμένεται να διαμορφωθεί στα 1.833 εκατ. ευρώ. Βάσει της εκτέλεσης του προϋπολογισμού, η εκτίμηση των εσόδων από ασφαλιστικές εισφορές έχει αυξηθεί κατά 250 περίπου εκατ. ευρώ, ενώ τα εκτιμώμενα έξοδα έχουν αυξηθεί τόσο λόγω της υψηλότερης δαπάνης για τα οικογενειακά επιδόματα, όσο και λόγω της μερικής εκτέλεσης του προγράμματος για το Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης από τον ΟΠΕΚΑ, αν και η τελευταία μεταβολή είναι δημοσιονομικά ουδέτερη.

1.4 Εξόφληση ληξιπρόθεσμων οφειλών

Η αποπληρωμή των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης προς τρίτους, αλλά και η εκκαθάριση και αποπληρωμή των εκκρεμών αιτήσεων επιστροφής φόρων και συνταξιοδότησης, αποτελεί μία από τις προτεραιότητες του Υπουργείου Οικονομικών, καθώς οδηγεί στην ενίσχυση της ρευστότητας της οικονομίας. Στο πλαίσιο της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης παρασχέθηκε ειδική χρηματοδότηση από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ) για το σκοπό αυτό.

Για την επίτευξη του ανωτέρω σκοπού, υλοποιείται από τον Ιούλιο του 2016 πρόγραμμα εκκαθάρισης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων. Ειδικότερα, το Υπουργείο Οικονομικών προέβλεψε την ενίσχυση των προϋπολογισμών των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, αποκλειστικά για την εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεών τους προς τρίτους. Επιπλέον, προβλέφθηκε η ενίσχυση του προϋπολογισμού των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης για την εκκαθάριση και εξόφληση των εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης. Παράλληλα, παρέχεται η απαιτούμενη κάθε φορά ρευστότητα για την αποπληρωμή των εκκρεμών επιστροφών φόρων.

Οι επιχορηγήσεις των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης για εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων αποτελούν δαπάνη για τον Κρατικό Προϋπολογισμό. Στους προϋπολογισμούς των φορέων εμφανίζονται ως έσοδο, με παράλληλη αύξηση των πληρωμών τους. Σε δημοσιολογιστική βάση επέρχεται αντίστοιχη μείωση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των φορέων προς τρίτους, καθιστώντας την όλη διαδικασία δημοσιονομικά ουδέτερη.

Για την υλοποίηση των ανωτέρω, από τον Ιούνιο του 2016 εκταμιεύτηκαν σταδιακά από τον ΕΜΣ ποσά προοριζόμενα για την εκκαθάριση των ανωτέρω υποχρεώσεων, σε ειδικό λογαριασμό στην Τράπεζα της Ελλάδος. Αναλυτικότερα, εκταμιεύθηκαν 3.500 εκατ. ευρώ εντός του 2016, 1.600 εκατ. ευρώ εντός του 2017 και 1.500 εκατ. ευρώ εντός του 2018. Η διάθεση των πόρων αυτών στους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης πραγματοποιήθηκε σταδιακά από τον Ιούλιο του 2016 ως και τον Αύγουστο του 2018.

Συνολικά ως και τον Αύγουστο του 2018 έχουν μεταφερθεί πιστώσεις στους προϋπολογισμούς των Υπουργείων και των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης ύψους περίπου 4.632 εκατ. ευρώ. Επιπλέον, για την αποπληρωμή εκκρεμών επιστροφών φόρων έχει διατεθεί ρευστότητα ύψους 1.217 εκατ. ευρώ, ενώ για την εκκαθάριση και εξόφληση εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης έχουν διατεθεί 1.162 εκατ. ευρώ. Οι ενισχύσεις πιστώσεων και οι επιχορηγήσεις, καθώς και η διατεθείσα χρηματοδότηση για επιστροφές φόρων, αποτυπώνονται στον πίνακα 2.3, ανά έτος και ανά υποτομέα της Γενικής Κυβέρνησης.

Πίνακας 2.3 Ενισχύσεις πιστώσεων – επιχορηγήσεις για την εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων φορέων Γενικής Κυβέρνησης Ιούλιος 2016 - Αύγουστος 2018 (σε εκατ. ευρώ)				
Φορέας Γενικής Κυβέρνησης	Ιούλ. - Δεκ. 2016	Ιαν. - Δεκ. 2017	Ιαν. – Αύγ. 2018	Σύνολο
Κράτος	467	4	2	473
ΟΤΑ	81	115	126	322
ΟΚΑ	1.097	501	483	2.081
Νοσοκομεία	1.148	43	73	1.264
Λοιπά Νομικά Πρόσωπα	270	122	101	493
Γενική Κυβέρνηση	3.063	786	784	4.632
Εκκρεμείς επιστροφές φόρων	405	172	640	1.217
Εκκρεμείς αιτήσεις συνταξιοδότησης	-	645	517	1.162
Σύνολο	3.468	1.602	1.941	7.011

* Το 2016 ενισχύθηκαν οι πιστώσεις στο Κράτος κατά 420 εκατ. ευρώ περίπου, χωρίς να απαιτηθεί αντίστοιχη παραοχή ρευστότητας, καθώς το ποσό συμφισίτηκε με υποχρεώσεις τρίτων προς το Δημόσιο.

Συνολικά ως και τον Ιούλιο του 2018, από τις ανωτέρω ενισχύσεις πιστώσεων και επιχορηγήσεις, εξοφλήθηκαν ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις προς τρίτους ύψους περίπου 3.994 εκατ. ευρώ. Επιπλέον, από τη διατεθείσα χρηματοδότηση για επιστροφές φόρων αποπληρώθηκαν εκκρεμείς επιστροφές φόρων καθαρού ποσού (μετά τη διενέργεια συμφιτισμών) 758 εκατ. ευρώ. Τέλος, αποπληρώθηκαν εκκρεμείς αιτήσεις συνταξιοδότησης ύψους 941 εκατ. ευρώ. Οι πληρωμές που πραγματοποιήθηκαν αποτυπώνονται στον πίνακα 2.4, ανά έτος και ανά υποτομέα της Γενικής Κυβέρνησης.

Πίνακας 2.4 Πληρωμές ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων φορέων Γενικής Κυβέρνησης Ιούλιος 2016 - Ιούλιος 2018 (σε εκατ. ευρώ)				
Φορέας Γενικής Κυβέρνησης	Ιούλ. - Δεκ. 2016	Ιαν. - Δεκ. 2017	Ιαν. - Ιούλ. 2018	Σύνολο
Κράτος	467	4	1	472
ΟΤΑ	56	128	50	234
ΟΚΑ	922	527	282	1.731
Νοσοκομεία	1.035	127	4	1.166
Λοιπά Νομικά Πρόσωπα	268	117	7	391
Γενική Κυβέρνηση	2.748	903	343	3.994
Εκκρεμείς επιστροφές φόρων	380	194	184	758
Εκκρεμείς αιτήσεις συνταξιοδότησης	-	511	430	941
Σύνολο	3.129	1.608	956	5.693

* Το 2016 στο Κράτος ποσό ύψους 420 εκατ. ευρώ περίπου συμφισίτηκε με υποχρεώσεις τρίτων προς το Δημόσιο. Σημειώνεται ότι κατά το χρόνο κατάρτισης του προσχεδίου δεν είναι διαθέσιμα τα οριστικά στοιχεία πληρωμών μηνών Αυγούστου και Σεπτεμβρίου 2018.

Ως αποτέλεσμα, οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις της Γενικής Κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων των εκκρεμών επιστροφών φόρων, τον Ιούλιο του 2018 ανέρχονται σε 2.725 εκατ. ευρώ, ενώ τον Ιούνιο του 2016 ανέρχονταν σε 7.405 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας μείωση κατά 4.680 εκατ. ευρώ, ήτοι 63% περίπου. Η εξέλιξη των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης παρατίθεται στον πίνακα 2.5.

Πίνακας 2.5 Εξέλιξη ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων Γενικής Κυβέρνησης Ιούνιος 2016 - Ιούλιος 2018 (σε εκατ. ευρώ)										
Φορέας Γενικής Κυβέρνησης	Ιούνιος 2016	Δεκ. 2016	Δεκ. 2017	Ιαν. 2018	Φεβρ. 2018	Μάρτ. 2018	Απρ. 2018	Μάιος 2018	Ιούνιος 2018	Ιούλιος 2018
Κράτος	656	163	147	99	103	186	173	136	130	130
ΟΤΑ	374	327	240	243	273	328	317	310	277	261
ΟΚΑ	3.144	2.346	1.514	1.432	1.452	1.308	1.186	1.079	912	853
Νοσοκομεία	1.291	450	299	349	445	543	574	496	359	374
Λοιπά Νομικά Πρόσωπα	634	419	352	341	352	393	375	369	340	316
Γενική Κυβέρνηση	6.100	3.704	2.553	2.464	2.625	2.758	2.625	2.389	2.018	1.934
Εκκρεμείς επιστροφές φόρων	1.306	1.226	765	692	776	675	741	589	706	790
Σύνολο	7.405	4.930	3.318	3.156	3.400	3.433	3.366	2.978	2.724	2.725

Δεδομένου ότι τον Αύγουστο του 2018 μεταφέρθηκε στους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης η τελευταία χρηματοδότηση που εκταμιεύτηκε από τον ΕΜΣ, ύψους 1.000 εκατ. ευρώ, ενώ η προθεσμία για την απορρόφηση της χρηματοδότησης παρατάθηκε ως το Δεκέμβριο του 2018, εκτιμάται ότι οι φορείς θα μειώσουν περαιτέρω τις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις τους ως το τέλος του 2018.

2. Προβλέψεις 2019

Βασική προτεραιότητα της δημοσιονομικής στρατηγικής παραμένει και για το έτος 2019 η επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων που περιλαμβάνονται στους όρους της Ενισχυμένης Εποπτείας και των βιώσιμων ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης με την εδραίωση του κλίματος εμπιστοσύνης για μακροπρόθεσμες επενδύσεις, καθώς και η έμφαση σε πολιτικές ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής. Στο πλαίσιο της Ενισχυμένης Εποπτείας, ο στόχος πρωτογενούς πλεονάσματος της Γενικής Κυβέρνησης για το 2019 ανέρχεται σε 3,5% του ΑΕΠ.

Η επίτευξη των ανωτέρω προτεραιοτήτων επιχειρείται με τη συνέχιση της υλοποίησης δράσεων, αλλά και την έναρξη νέων όπως:

- η εφαρμογή του νέου σχεδίου λογαριασμών για την Κεντρική Διοίκηση για τον προϋπολογισμό του 2019 και ο σχεδιασμός για την επέκτασή του στο σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης,
- η συγκέντρωση των πλεοναζόντων διαθεσίμων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης στον Ενιαίο Λογαριασμό Θησαυροφυλακίου με σκοπό την άσκηση αποτελεσματικότερων πολιτικών διαχείρισης ρευστότητας,
- η εφαρμογή κανόνα προσλήψεων-αποχωρήσεων 1:1 στο σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης, η οποία θα επιταχύνει την κάλυψη των κενών που παρατηρούνται σε διάφορους κρίσιμους τομείς για τη λειτουργία του κράτους, όπως π.χ. η παιδεία και η υγεία,
- η προστασία των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων με την εφαρμογή δράσεων όπως η χορήγηση στεγαστικού επιδόματος,
- η πλήρης εφαρμογή του μεταφορικού ισοδυνάμου για την ενίσχυση της ανάπτυξης στη νησιωτική Ελλάδα,
- η περαιτέρω ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης, μέσω της εντατικοποίησης των φορολογικών ελέγχων και της παροχής κινήτρων στους φορολογούμενους για ηλεκτρονικές πληρωμές (συμμετοχή σε κληρώσεις με χρηματικά έπαθλα, διαμόρφωση αφορολογήτου με βάση το ύψος των ετήσιων ηλεκτρονικών πληρωμών) και
- η συνέχιση του προγράμματος αποκρατικοποιήσεων.

2.1 Βασικά μεγέθη προϋπολογισμού

Για το έτος 2019, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης σε όρους Ενισχυμένης Εποπτείας προβλέπεται να διαμορφωθεί σε 7.876 εκατ. ευρώ ή 4,14% του ΑΕΠ, αυξημένο έναντι του στόχου της Ενισχυμένης Εποπτείας κατά 1.223 εκατ. ευρώ και κατά 359 εκατ. ευρώ σε σχέση με το ΜΠΔΣ 2019-2022.

Αντίστοιχα, σε δημοσιονομική βάση το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται να διαμορφωθεί σε 8.419 εκατ. ευρώ ή 4,4% του ΑΕΠ, αυξημένο κατά 623 εκατ. ευρώ σε σχέση με το ΜΠΔΣ.

2.2 Κρατικός Προϋπολογισμός

Έσοδα

Τα καθαρά έσοδα του Κρατικού Προϋπολογισμού, σε δημοσιονομική βάση, προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 53.813 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 399 εκατ. ευρώ ή 0,7%, έναντι των προβλέψεων του ΜΠΔΣ 2019-2022.

Η προαναφερθείσα αύξηση, αναμένεται να πραγματοποιηθεί παρά την σημαντική άνοδο των επιστροφών φόρων κατά 788 εκατ. ευρώ.

Ειδικότερα:

- οι φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών προβλέπεται να ανέλθουν στο ποσό των 27.609 εκατ. ευρώ, αυξημένοι κατά 710 εκατ. ευρώ, έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ, αντικατοπτρίζοντας την συνεχώς βελτιούμενη καταναλωτική δαπάνη,
- ο φόρος εισοδήματος εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στο ποσό των 16.700 εκατ. ευρώ, αυξημένος κατά 86 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου,
- οι επιστροφές φόρων προβλέπεται να ανέλθουν στο ποσό των 4.973 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 788 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου,
- τα έσοδα του ΠΔΕ εκτιμώνται σε 4.042 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 150 εκατ. ευρώ σε σχέση με το στόχο του ΜΠΔΣ 2019-2022, λόγω μεταφοράς στο ΠΔΕ απολήψεων από ΕΕ που μέχρι πρότινος εμφανίζονταν στον τακτικό προϋπολογισμό.

Δαπάνες

Οι συνολικές δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού για το έτος 2019 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν (σε δημοσιονομική βάση) στα 57.624 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 95 εκατ. ευρώ σε σχέση με τον στόχο του ΜΠΔΣ 2019-2022.

Ανάλυση δαπανών κατά κατηγορίες

- **Παροχές σε εργαζομένους**

Οι δαπάνες παροχών σε εργαζομένους προβλέπεται ότι θα ανέλθουν (σε δημοσιονομική βάση) στα 12.978 εκατ. ευρώ αυξημένες κατά 5 εκατ. ευρώ σε σχέση με τον στόχο του ΜΠΔΣ 2019-2022.

- **Κοινωνικές Παροχές**

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής προβλέπεται ότι θα διαμορφωθούν στα 1.667 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 758 εκατ. ευρώ, έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ, κυρίως λόγω της μεταφοράς πιστώσεων ύψους 760 εκατ. ευρώ στις μεταβιβάσεις για την επιχορήγηση στον ΟΠΕΚΑ για την υλοποίηση της δράσης του ΚΕΑ.

- **Μεταβιβάσεις**

Οι δαπάνες για μεταβιβάσεις προβλέπεται ότι θα διαμορφωθούν στα 24.713 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 859 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ, κυρίως λόγω της προαναφερθείσας ανακατανομής πιστώσεων ύψους 760 εκατ. ευρώ για το ΚΕΑ.

- **Αγορές αγαθών και υπηρεσιών**

Η πρόβλεψη για αυτή την κατηγορία για το έτος 2019 είναι 1.258 εκατ. ευρώ, στα ίδια περίπου όρια με το στόχο του ΜΠΔΣ.

- **Επιδότησεις**

Η πρόβλεψη για αυτή την κατηγορία για το έτος 2019 είναι 150 εκατ. ευρώ και θα κινηθεί στον στόχο του ΜΠΔΣ.

- **Τόκοι (σε ακαθάριστη βάση)**

Η εκτίμηση για τις δαπάνες τόκων σε ακαθάριστη δημοσιονομική βάση, ανέρχεται σε 7.100 εκατ. ευρώ.

- **Λοιπές Δαπάνες**

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνεται η πρόβλεψη για τη δαπάνη από τις επιστροφές από ανεκτέλεστα προγράμματα στην ΕΕ ύψους 51 εκατ. ευρώ και παραμένει στα ίδια επίπεδα με την αντίστοιχη του ΜΠΔΣ.

- **Πιστώσεις υπό κατανομή**

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται κυρίως οι πιστώσεις του ΠΔΕ (με πρόβλεψη ύψους 7.300 εκατ. ευρώ), το τακτικό αποθεματικό (ύψους 1.000 εκατ. ευρώ), οι υπό κατανομή πιστώσεις για τους ΟΚΑ και οι πιστώσεις για την αντιμετώπιση της ροής προσφύγων και μεταναστών. Σημειώνεται ότι η καθαρή επιβάρυνση του προϋπολογισμού για την τελευταία αυτή δράση (δαπάνες προσφυγικών/μεταναστευτικών ροών τακτικού προϋπολογισμού μείον σχετικές εισροές από ΕΕ) εξαιρείται από το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης σε όρους της ενισχυμένης εποπτείας. Η πρόβλεψη για το σύνολο της κατηγορίας αυτής ανέρχεται στα 9.329 εκατ. ευρώ μειωμένη κατά 179 εκατ. ευρώ (ή 1,9%), έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ.

Επιπλέον, στην κατηγορία «Πιστώσεις υπό Κατανομή» συμπεριλαμβάνονται και οι πιστώσεις για δαπάνες πλήρωσης θέσεων προσωπικού οι οποίες είναι αυξημένες κατά 53 εκατ. σε σχέση με τον στόχο του ΜΠΔΣ 2019-2022. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι το 2019 ο προγραμματισμός προσλήψεων περιλαμβάνει κυρίως προσωπικό που εντάσσεται στα ειδικά μισθολόγια.

- **Πάγια περιουσιακά στοιχεία**

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται κυρίως οι ταμειακές δαπάνες αγοράς οπλικών συστημάτων ύψους 530 εκατ. ευρώ. Οι φυσικές παραλαβές των εξοπλιστικών προγραμμάτων προβλέπεται να ανέλθουν σε 336 εκατ. ευρώ.

2.3 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)

Το ΠΔΕ χρηματοδοτεί την αναπτυξιακή πολιτική της χώρας με δράσεις που συμβάλλουν στην αύξηση του ιδιωτικού και δημόσιου κεφαλαίου της οικονομίας και στηρίζουν την αναπτυξιακή διαδικασία και τον εκσυγχρονισμό της χώρας σε μακροχρόνια βάση.

Για το έτος 2019 προβλέπεται η διάθεση πόρων ύψους 7.300 εκατ. ευρώ (ταμειακή βάση), με κατανομή της συνολικής δαπάνης μεταξύ των έργων που θα συγχρηματοδοτηθούν από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ύψους 5.750 εκατ. ευρώ και εκείνων που θα χρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από εθνικούς πόρους (1.550 εκατ. ευρώ).

Σταθερή επιδίωξη για την υλοποίηση του συγχρηματοδοτούμενου σκέλους του ΠΔΕ και για το 2019 παραμένει η απορρόφηση των πόρων, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η εισροή της αναλογούσας κοινοτικής συνδρομής.

Ο στόχος αυτός θα συνδράμει θετικά στο δημοσιονομικό αποτέλεσμα και στην προώθηση της αναπτυξιακής πολιτικής και θα απαιτήσει την εντατικοποίηση των ενεργειών για την επίτευξη της υλοποίησης των προγραμμάτων του νέου ΕΣΠΑ. Στο πλαίσιο αυτό εξακολουθούν να αποτελούν προτεραιότητα οι τομείς των μεγάλων έργων υποδομών (οδικά έργα, σιδηρόδρομοι, μετρό κ.λπ.), η προώθηση της επιχειρηματικότητας (κυρίως στους τομείς της μεταποίησης και του τουρισμού), η ενίσχυση της απασχόλησης, η εκπαίδευση και κατάρτιση, οι τομείς της υγείας και της πρόνοιας, η προστασία του περιβάλλοντος, τα έργα υποδομών των ΟΤΑ όλης της χώρας και οι δράσεις για τη διοικητική μεταρρύθμιση.

Σε ό,τι αφορά τέλος το σκέλος του ΠΔΕ που χρηματοδοτείται από αμιγώς εθνικούς πόρους, η σχετική δαπάνη θα διατεθεί για την ενίσχυση των πολιτικών και δράσεων των Υπουργείων και των Περιφερειών καθώς και την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών.

2.4 Λοιποί υποτομείς Γενικής Κυβέρνησης

Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και Ιδιωτικού Δικαίου

Στο σενάριο βάσης, το δημοσιονομικό αποτέλεσμα των νομικών προσώπων για το έτος 2019 αναμένεται να διαμορφωθεί στα 1.432 εκατ. ευρώ, δηλαδή στο ύψος του στόχου του ΜΠΔΣ 2019-2022.

Τοπική Αυτοδιοίκηση

Το δημοσιονομικό αποτέλεσμα του ενοποιημένου προϋπολογισμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για το 2019, αναμένεται να διαμορφωθεί σε 211 εκατ. ευρώ, μειωμένο κατά 47 εκατ. ευρώ, έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2019-2022. Κύριος παράγοντας της διαφοροποίησης αυτής είναι η εκτίμηση μεταφοράς μέρους της επίπτωσης (carry-over) των αυξημένων λοιπών εξόδων του προηγούμενου έτους και στο 2019.

Επισημαίνεται ότι από το 2019, η αρμοδιότητα της καταβολής των προνοιακών επιδομάτων θα μεταφερθεί από τους Δήμους στον ΟΠΕΚΑ, νομικό πρόσωπο του Υπουργείου Εργασίας. Η μεταφορά αυτής της αρμοδιότητας δεν προκαλεί επίπτωση σε επίπεδο δημοσιονομικού αποτελέσματος, καθώς επιφέρει ισόποση μείωση στα έσοδα (επιχορηγήσεις από τον τακτικό προϋπολογισμό) και στις δαπάνες (κοινωνικές παροχές) του υποτομέα.

Κοινωνικός προϋπολογισμός

Οι εκτιμήσεις για το δημοσιονομικό αποτέλεσμα του υποτομέα παρουσιάζουν οριακή θετική διαφοροποίηση (294 εκατ. ευρώ) σε σχέση με τις προβλέψεις του ΜΠΔΣ, που οφείλεται κυρίως στη βελτιωμένη εκτίμηση για την πορεία των ασφαλιστικών εισφορών.

Οι σημαντικές διαφοροποιήσεις που προκύπτουν από τις επιμέρους συνιστώσες του αποτελέσματος (δηλαδή των εσόδων και των εξόδων) οφείλονται κυρίως στο γεγονός ότι πολιτικές που είχαν προβλεφθεί στο ΜΠΔΣ στην Κεντρική Διοίκηση πλέον θα υλοποιηθούν από τον υποτομέα του κοινωνικού προϋπολογισμού (κυρίως αφορά το ΚΕΑ που θα υλοποιείται από τον ΟΠΕΚΑ). Τέτοιας φύσεως ανακατανομές δαπανών (ανάμεσα στην κεντρική διοίκηση και τον υποτομέα των ΟΚΑ) είναι δημοσιονομικά ουδέτερες.

2.5 Νέο Λογιστικό Πλαίσιο της Γενικής Κυβέρνησης

Ο στόχος της εν λόγω μεταρρύθμισης είναι η δημιουργία ενός ενιαίου λογιστικού σχεδίου για όλους τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης, έτσι ώστε να ξεπεραστεί ο κατακερματισμός που ισχύει σήμερα (πέντε επιμέρους κλαδικά λογιστικά σχέδια που εφαρμόζονται στον δημόσιο τομέα, με τα ΠΔ 80/1997, 205/1998, 315/1999, 146/2003 και 15/2011) και να βελτιωθεί περαιτέρω η ποιότητα και η αξιοπιστία των δημοσιονομικών στοιχείων.

Τον Ιούνιο του 2018, με το ΠΔ 54/2018 δημοσιεύθηκε το νέο Λογιστικό Πλαίσιο, με το οποίο εισάγεται ως πρώτο βήμα της λογιστικής μεταρρύθμισης, νέα οικονομική και διοικητική ταξινόμηση για την Κεντρική Διοίκηση, με πρώτη εφαρμογή το οικονομικό έτος 2019. Η οικονομική ταξινόμηση θα είναι πλέον κοινή τόσο για την κατάρτιση του προϋπολογισμού όσο και για τη λογιστική, ενώ η χρήση της θα επεκταθεί σταδιακά και στους υπόλοιπους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης μέχρι το 2023.

Το νέο λογιστικό πλαίσιο, με τη σταδιακή υιοθέτηση των αρχών της δεδουλευμένης λογιστικής και των διεθνών προτύπων λογιστικής δημόσιου τομέα, θα διασφαλίσει την πιο ακριβή απεικόνιση των οικονομικών μεγεθών του κράτους και θα βοηθήσει να ξεπεραστούν οι όποιες στρεβλώσεις δημιουργούνται από τη χρήση της ταμειακής λογιστικής. Παράλληλα, στο πλαίσιο της λογιστικής μεταρρύθμισης θα καταρτιστεί λειτουργική ταξινόμηση των δαπανών, η οποία θα αποτελέσει τη βάση για τη μετάβαση σε προϋπολογισμό επιδόσεων.

2.6 Επισκόπηση δαπανών

Σε συνέχεια των επισκοπήσεων της περιόδου 2016-2017 και στο πλαίσιο του στρατηγικού στόχου καθιέρωσης των επισκοπήσεων δαπανών ως ενός μόνιμου εργαλείου αξιολόγησης της χρήσης των δημόσιων πόρων, το Υπουργείο Οικονομικών κατά το 2018 εμβάθυνε περαιτέρω στη διαδικασία αυτή με τρία νέα στοχευμένα προγράμματα.

Η επισκόπηση δαπανών κατά το 2018 υλοποιήθηκε από τη νεοσύστατη, βάσει του καινούριου οργανογράμματος του Υπουργείου Οικονομικών, Διεύθυνση Αξιολόγησης Δράσεων Γενι-

κής Κυβέρνησης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και επικεντρώθηκε στις δαπάνες των Υπουργείων Υγείας, Πολιτισμού & Αθλητισμού και Υποδομών & Μεταφορών, με έμφαση σε εποπτευόμενους από αυτά φορείς, ήτοι νοσοκομεία, πολιτιστικούς φορείς και συγκοινωνιακούς φορείς αντίστοιχα.

Για την υλοποίηση του έργου συστάθηκαν διυπουργικές επιτροπές με τη συμμετοχή εκπροσώπων του Υπουργείου Οικονομικών και του αρμόδιου κάθε φορά Υπουργείου και στόχο την επισκόπηση δαπανών, καθώς και την καταγραφή και αξιολόγηση δράσεων και διαδικασιών, προκειμένου:

- να εντοπιστούν δαπάνες μειωμένης αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας και να διαμορφωθούν κοινά αποδεκτές ποσοτικοποιημένες προτάσεις, ώστε να απελευθερωθούν πόροι σε χρήσεις υψηλής κοινωνικής αποτελεσματικότητας από το δημιουργούμενο δημοσιονομικό χώρο,
- να διαμορφωθούν κοινά αποδεκτές προβλέψεις των εκτιμώμενων αποδόσεων κατά το χρονικό διάστημα του ισχύοντος Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής (ΜΠΔΣ) και
- να τεθούν δείκτες παρακολούθησης της αποτελεσματικότητας των προτεινόμενων δράσεων.

Οι εργασίες των Επιτροπών έλαβαν χώρα κατά το χρονικό διάστημα Απριλίου-Ιουλίου 2018. Στο πόρισμά τους παρουσιάζονται οι πολιτικές που μελετήθηκαν και οι αναμενόμενες εξοικονομήσεις / αποδόσεις, το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης και δείκτες παρακολούθησης της υλοποίησης των δράσεων, συνοδευόμενοι από τιμή-στόχο για το πρώτο έτος της υλοποίησης κάθε δράσης.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στον τομέα της Υγείας περιλαμβάνονται δράσεις αναφορικά με την αναδιάρθρωση του συστήματος προμηθειών, την αναβάθμιση της παρακολούθησης αποθηκών-παρακαταθηκών των νοσοκομείων, καθώς και του τρόπου λειτουργίας των ακτινοδιαγνωστικών εργαστηρίων. Στον τομέα του Πολιτισμού δίνεται έμφαση στην ενίσχυση των εισόδων από πωλήσεις εισιτηρίων, μίσθωση αναψυκτηρίων και αξιοποίηση πωλητηρίων, ενώ στον Τομέα των Μεταφορών έμφαση δίνεται στην εξυγίανση των ελλειμμάτων των συγκοινωνιακών φορέων και την καταπολέμηση της εισιτηριοδιαφυγής.

Βασική διάσταση της επιτυχούς υλοποίησης της επισκόπησης δαπανών αποτελεί η ισχυρή δέσμευση των ίδιων των Υπουργείων προς τούτο. Για το σκοπό αυτό, το Υπουργείο Οικονομικών επέλεξε μέρος του επιπρόσθετου δημοσιονομικού οφέλους που θα επιτευχθεί από τις νέες δράσεις έτους 2018 να παραμείνει στο ίδιο το Υπουργείο που θα υλοποιήσει την εξοικονόμηση, ως δημοσιονομικός χώρος για την ανάπτυξη πολιτικών για την ενίσχυση των ασθενέστερων ομάδων.

2.7 Προϋπολογισμός επιδόσεων (performance budgeting)

Η ανάπτυξη των επισκοπήσεων δαπανών αποτελεί ένα από τα στοιχεία μιας ευρύτερης μεταρρύθμισης στη δημοσιονομική διαχείριση που προωθεί το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους και αφορά στην εισαγωγή προϋπολογισμού επιδόσεων (performance budgeting), ενός συστήματος αποτελεσματικότερης αξιοποίησης των διαθέσιμων δημόσιων πόρων και δημιουργίας δημοσιονομικών περιθωρίων μέσα από καλύτερη αξιολόγηση των κυβερνητικών δραστηριοτήτων.

Βασικό στοιχείο του προϋπολογισμού επιδόσεων αποτελεί και η αποτύπωση της χρηματοδότησης των βασικών λειτουργιών του Κράτους. Προς τούτο, σε συνέχεια της νέας οικονομικής και διοικητικής ταξινόμησης του κρατικού προϋπολογισμού, ξεκίνησε από τα τρία προαναφερόμενα Υπουργεία, μια πρώτη προσπάθεια αποτύπωσης των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό τους.

Στο πλαίσιο αυτό και σύμφωνα και με τα προβλεπόμενα στο π.δ.54/2018, αναφορικά με το λογιστικό σχέδιο της Γενικής Κυβέρνησης, για τους τομείς των τριών Υπουργείων που εξετάστηκαν στο πλαίσιο της επισκόπησης δαπανών του τρέχοντος έτους, επιχειρήθηκε μια πρώτη προσέγγιση λειτουργικής αποτύπωσης του προϋπολογισμού τους, με τις εξής δύο βασικές παραδοχές:

- ως πρώτο επίπεδο ταξινόμησης, ορίστηκε ο πρώτος βαθμός του Διεθνούς Προτύπου COFOG (Classification of the Functions of Government - Ταξινόμηση των Λειτουργιών των Κυβερνήσεων) που εκδίδεται από τα Ηνωμένα Έθνη,
- ως δεύτερο επίπεδο, καταρτίστηκαν προγράμματα που υλοποιούνται/ χρηματοδοτούνται από τα Υπουργεία, με τους περιορισμούς σε αυτό το στάδιο της υφιστάμενης διοικητικής και οικονομικής ταξινόμησης ώστε να είναι δυνατή η αντιστοίχιση των προγραμμάτων με στοιχεία κόστους.

Ο προϋπολογισμός επιδόσεων ενισχύει την πληροφόρηση για τα αποτελέσματα των πολιτικών και αποτελεί ισχυρό εργαλείο για την ιεράρχηση των προτεραιοτήτων και την αποδοτική κατανομή των πόρων. Το κοινωνικό όφελος από την εφαρμογή του προϋπολογισμού επιδόσεων μεγιστοποιείται, ιδιαίτερα σε περιόδους όπου οι πόροι είναι περιορισμένοι, καθώς διαμορφώνεται ένα περιβάλλον διαφάνειας ως προς το κόστος των λειτουργιών του κράτους, τις προτεραιότητες της κυβερνητικής πολιτικής και της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης.

Ο πιλοτικός σχεδιασμός στον τομέα του προϋπολογισμού επιδόσεων πρόκειται να επεκταθεί περαιτέρω κατά το 2019.

3. Προτιθέμενες δημοσιονομικές παρεμβάσεις 2019

Οι προτιθέμενες δημοσιονομικές παρεμβάσεις που αποτυπώνονται στον πίνακα 2.6 περιλαμβάνουν τη μη εφαρμογή των παρεμβάσεων και των εξισορροπητικών παρεμβάσεων που είχαν συμπεριληφθεί στο ΜΠΔΣ 2019-2022 για το 2019, καθώς και νέες παρεμβάσεις στους τομείς των ασφαλιστικών εισφορών, των φορολογικών εσόδων και των δαπανών κοινωνικής προστασίας.

Η ακριβής ποσοτικοποίηση των δημοσιονομικών παρεμβάσεων που προτίθεται να υλοποιήσει το επόμενο διάστημα η κυβέρνηση και περιλαμβάνονται στον πίνακα 2.6 θα οριστικοποιηθεί στο πλαίσιο της επεξεργασίας των προϋπολογισμών των κρατών μελών κατά τη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

Πίνακας 2.6 Προτιθέμενες δημοσιονομικές παρεμβάσεις 2019 (σε καθαρή βάση) (σε εκατ. ευρώ)		
	Ποσό	Παρατηρήσεις
A Μεταβολές σε σχέση με ΜΠΔΣ 2019-2022	-335	
1 Μη εφαρμογή εξισορροπητικών παρεμβάσεων 2019 πλην οικογενειακών επιδομάτων	1.730	
2 Συνταξιοδοτικές παρεμβάσεις (διατάξεις ν. 4472/2017)	-2.065	
B Νέες προτιθέμενες δημοσιονομικές παρεμβάσεις (B1+B2)	-766	
B1 ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΕΣΟΔΩΝ	-491	
1 Μείωση ΕΝΦΙΑ	-263	Μεσοσταθμική μείωση κατά 10%
2 Μείωση ασφαλιστικών εισφορών ελεύθερων επαγγελματιών, αυτοαπασχολούμενων και αγροτών	-229	Μείωση συντελεστή κύριας ασφάλισης κατά 1/3 - Εφαρμογή ελάχιστης εισοδηματικής βάσης για επικουρική ασφάλιση και εφάπαξ παροχής
3 Μείωση φορολογίας διανεμομένων κερδών	0	Η παρέμβαση θα έχει δημοσιονομική επίπτωση από το 2020 - Μείωση συντελεστή φορολόγησης από 15% σε 10%
4 Σταδιακή μείωση φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων από 29% σε 25%	0	Η παρέμβαση θα έχει δημοσιονομική επίπτωση από το 2020 - Μείωση 1% κατ' έτος
B2 ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΔΑΠΑΝΩΝ	-275	
5 Επιδότηση ενοικίου	-150	
6 Επιδότηση ασφαλιστικών εισφορών για νέους εργαζόμενους	-103	
7 Ενίσχυση ειδικής αγωγής	-22	
8 Ενίσχυση προγράμματος "Βοήθεια στο σπίτι"	0	Η δημοσιονομική επίπτωση έχει αποτυπωθεί στο βασικό σενάριο
Σύνολο προτιθεμένων δημοσιονομικών παρεμβάσεων (A + B)	-1.101	

Σημείωση: Στο σκέλος των δαπανών, το θετικό πρόσημο δηλώνει μείωση δαπάνης (εξοικονόμηση), ενώ το αρνητικό πρόσημο δηλώνει αύξηση δαπάνης. Στο σκέλος των εσόδων, το θετικό πρόσημο σημαίνει αύξηση των εσόδων και το αρνητικό πρόσημο δηλώνει μείωση των εσόδων.

Συγκεκριμένα, στις νέες παρεμβάσεις περιλαμβάνονται τα εξής:

- **Βοήθεια στο σπίτι:** Μετατρέπεται το τρέχον εργασιακό καθεστώς 3.000 εργαζομένων ορισμένου χρόνου σε αορίστου.
- **Ειδική αγωγή:** Πρόσληψη 4.500 εκπαιδευτικών και εξειδικευμένου προσωπικού σε θέσεις προσωπικού που τώρα καλύπτεται από ορισμένου χρόνου συμβάσεις. Η δαπάνη σήμερα καλύπτεται από πόρους του ΠΔΕ. Οι νέες προσλήψεις θα χρηματοδοτηθούν από τον τακτικό προϋπολογισμό χωρίς να μεταβληθεί το τρέχον όριο δαπανών του ΠΔΕ. Παράλληλα θα μειωθεί ισόποσα το όριο για το προσωπικό ορισμένου χρόνου προκειμένου να μην μεταβληθεί ο αριθμός των δημοσίων υπαλλήλων συνολικά.
- **Επιδότηση ενοικίου:** Επαναπροσδιορισμός της αντίστοιχης δράσης που είχε συμπεριληφθεί στις εξισορροπητικές παρεμβάσεις του ΜΠΔΣ 2019-2022 με πιο στοχευμένα κριτήρια.
- **Μείωση ασφαλιστικών εισφορών:** Το μέτρο αφορά στη μείωση των ασφαλιστικών εισφορών ελεύθερων επαγγελματιών, αυτοαπασχολούμενων και αγροτών και ειδικότερα στη μείωση του συντελεστή κύριας ασφάλισης κατά 1/3 και στην εφαρμογή της ελάχιστης εισοδηματικής βάσης για την επικουρική ασφάλιση και την εφάπαξ παροχή. Οι ανωτέρω ομάδες υπέστησαν σημαντική επιβάρυνση από τη μετάπτωση από την τεκμαρτή στην

πραγματική εισοδηματική βάση με τη μεταρρύθμιση του 2016, ενώ η αύξηση των εισφορών οδήγησε σε μείωση τόσο του αριθμού των αυτοαπασχολούμενων και ελεύθερων επαγγελματιών όσο και στα δηλωθέντα εισοδήματά τους. Ως εκ τούτου, το μέτρο στοχεύει τόσο στην αναστροφή αυτής της τάσης, όσο και στην ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης.

- **Επιδότηση ασφαλιστικών εισφορών νέων:** Η συγκεκριμένη δράση αποσκοπεί στη βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας των νέων και αναμένεται να οδηγήσει στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, συμβάλλοντας στη μείωση της ανεργίας των νέων, που είναι η υψηλότερη στην ΕΕ, αλλά και μειώνοντας το ποσοστό των νέων που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας. Το μέτρο αφορά νέους ηλικίας έως 24 ετών και συνίσταται στην επιδότηση του 100% των εισφορών των εργαζομένων και του 50% των εργοδοτικών εισφορών.
- **Μείωση ΕΝΦΙΑ:** Το μέτρο συνίσταται στη μείωση του ΕΝΦΙΑ κατά 10% μεσοσταθμικά.
- **Μείωση φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων:** Το μέτρο συνίσταται στη σταδιακή μείωση του συντελεστή φορολόγησης από 29% σε 25% σε ορίζοντα τετραετίας και θα έχει δημοσιονομική επίπτωση από το 2020 και εξής.
- **Μείωση φορολογίας διανεμόμενων κερδών:** Το μέτρο αναφέρεται στη μείωση του φορολογικού συντελεστή επί των διανεμόμενων κερδών κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες και θα έχει δημοσιονομική επίπτωση από το 2020 και εξής.

4. Εκτιμήσεις – προβλέψεις με προτιθέμενες δημοσιονομικές παρεμβάσεις

Οι εκτιμήσεις για το δημοσιονομικό αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης του 2018 και οι αντίστοιχες προβλέψεις για το 2019 (σενάριο με ενσωματωμένες τις προτιθέμενες δημοσιονομικές παρεμβάσεις) παρουσιάζονται στους πίνακες 2.7 και 2.8. Επισημαίνεται ότι τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στους εν λόγω πίνακες είναι εκφρασμένα απευθείας σε δεδουλευμένη βάση και δεν ταυτίζονται με τα αντίστοιχα ταμειακά μεγέθη. Κατά συνέπεια, τα μεγέθη αυτά δεν είναι άμεσα συγκρίσιμα με τα μεγέθη Προσχεδίων Κρατικού Προϋπολογισμού προηγούμενων ετών.

Για το έτος 2019, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης σε όρους Ενισχυμένης Εποπτείας μετά τις προτιθέμενες παρεμβάσεις προβλέπεται να διαμορφωθεί σε 6.775 εκατ. ευρώ ή 3,56% του ΑΕΠ, αυξημένο έναντι του στόχου της Ενισχυμένης Εποπτείας κατά 122 εκατ. ευρώ και μειωμένο κατά 742 εκατ. ευρώ σε σχέση με το ΜΠΔΣ 2019-2022.

Αντίστοιχα, σε δημοσιονομική βάση το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται να διαμορφωθεί σε 7.319 εκατ. ευρώ ή 3,8% του ΑΕΠ, μειωμένο κατά 477 εκατ. ευρώ σε σχέση με το ΜΠΔΣ.

Έσοδα

Τα καθαρά έσοδα του Κρατικού Προϋπολογισμού, σε δημοσιονομική βάση, μετά τις προτιθέμενες παρεμβάσεις, προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 53.832 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 19 εκατ. ευρώ σε σχέση με το σενάριο βάσης, γεγονός που οφείλεται:

- στη μείωση κατά 10% μεσοσταθμικά, ή 262,5 εκατ. ευρώ του ΕΝΦΙΑ και

- στην αύξηση κατά 282 εκατ. ευρώ του Φόρου Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων, ως αποτέλεσμα των συνταξιοδοτικών παρεμβάσεων του πίνακα 2.6 (δευτερογενής επίδραση).

Δαπάνες

Οι συνολικές δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού σε δημοσιονομική βάση για το έτος 2019, μετά τις προτιθέμενες παρεμβάσεις, προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 56.169 μειωμένες κατά 1.455 εκατ. ευρώ σε σχέση με το σενάριο βάσης, κυρίως λόγω της άρσης των εξισορροπητικών παρεμβάσεων του 2019, όπως αυτές είχαν παρουσιαστεί στο ΜΠΔΣ 2019-2022.

Λοιποί υποτομείς Γενικής Κυβέρνησης

Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και Ιδιωτικού Δικαίου

Στο μετά παρεμβάσεων σενάριο, το δημοσιονομικό αποτέλεσμα των νομικών προσώπων για το έτος 2019 αναμένεται να διαμορφωθεί στα 1.847 εκατ. ευρώ, αυξημένο κατά 415 εκατ. ευρώ σε σχέση με το σενάριο βάσης, λόγω της θετικής επίπτωσης στα έσοδα του ΑΚΑΓΕ, ως αποτέλεσμα της υιοθέτησης των προτιθέμενων συνταξιοδοτικών παρεμβάσεων.

Κοινωνικός προϋπολογισμός

Η μεγάλη διαφοροποίηση που παρατηρείται στο αποτέλεσμα του υποτομέα στο σενάριο μετά τις προτιθέμενες δημοσιονομικές παρεμβάσεις του πίνακα 2.6 οφείλεται στη μη εφαρμογή των συνταξιοδοτικών παρεμβάσεων που είχαν συμπεριληφθεί στο ΜΠΔΣ 2019-2022.

Πίνακας 2.7 Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία European System of Accounts (ESA) – Σενάριο με ενσωματωμένες τις προτιθέμενες δημοσιονομικές παρεμβάσεις (σε εκατ. ευρώ)^{1,3}					
	2017	2018		2019	
	Πραγμ/σεις ²	Εκτίμηση ΜΠΔΣ	Εκτίμηση	Πρόβλεψη ΜΠΔΣ	Πρόβλεψη
I. Καθαρά έσοδα κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA (α+β+γ+δ+ε+στ-ζ)	50.454	52.860	53.295	53.414	53.832
α. Φόροι (1+2+3+4+5+6+7)	50.267	49.846	51.125	50.382	51.388
1. Φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών	26.398	26.495	27.280	26.899	27.609
εκ των οποίων: Φόροι προστιθέμενης αξίας	16.659	16.431	16.993	16.658	17.258
Ειδικό φόρο κατανάλωσης	7.061	7.308	7.298	7.437	7.387
2. Φόροι και δασμοί επί εισαγωγών	201	211	225	222	237
3. Τακτικοί φόροι ακίνητης περιουσίας	3.115	3.022	3.063	3.015	2.768
4. Λοιποί φόροι επί παραγωγής	1.485	1.272	1.264	1.007	1.001
5. Φόρος εισοδήματος	16.432	16.241	16.532	16.614	16.982
εκ των οποίων: Φόρος εισοδήματος πληρωτέος από Φυσικά Πρόσωπα (ΦΠ)	10.977	10.802	10.867	10.967	11.245
Φόρος εισοδήματος πληρωτέος από εταιρίες (ΝΠ)	4.089	4.092	4.292	4.259	4.424
6. Φόροι κεφαλαίου	196	152	163	151	159
7. Λοιποί τρέχοντες φόροι	2.440	2.453	2.600	2.475	2.633
β. Κοινωνικές εισφορές	66	51	56	50	58
γ. Μεταβιβάσεις	2.738	4.510	4.454	4.596	4.532
δ. Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	770	711	691	783	738
ε. Λοιπά τρέχοντα έσοδα	2.246	1.766	2.057	1.665	1.699
εκ των οποίων: ε1. Επιστροφές δαπανών για τόκους	3	0	5	0	0
στ. Ενσώματα πάγια, άυλα πάγια	6	380	36	122	389
ζ. Επιστροφές εσόδων	5.639	4.404	5.124	4.185	4.973
Πληροφοριακά στοιχεία: Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) (περιέχεται στις μεταβιβάσεις και στα λοιπά τρέχοντα έσοδα)	2.269	3.790	3.790	3.892	4.042
II. Δαπάνες κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA (α+β+γ+δ+ε+στ+ζ+η+θ+ι)	57.657	57.506	57.794	57.529	56.169
α. Παροχές σε εργαζομένους	12.018	12.518	12.544	12.973	13.000
β. Κοινωνικές παροχές	2.199	1.155	1.058	2.425	490
γ. Μεταβιβάσεις	28.588	25.725	26.244	23.854	24.713
δ. Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	1.053	1.217	1.478	1.238	1.258
ε. Επιδοτήσεις	134	148	151	150	150
στ. Τόκοι (σε ακαθάριστη βάση)	6.348	6.850	7.150	6.950	7.100
ζ. Λοιπές δαπάνες	137	78	78	50	51
η. Πιστώσεις υπό κατανομή	6.133	9.504	8.784	9.508	9.029
θ. Πάγια περιουσιακά στοιχεία	1.048	310	305	380	377
ι. Τιμαφή	0	0	0	0	0
Πληροφοριακά στοιχεία: Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) (περιέχεται στις πιστώσεις υπό κατανομή)	5.950	6.634	6.634	7.300	7.000
III. Ισοζύγιο κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA (I-II)	-7.203	-4.646	-4.499	-4.115	-2.337
% ΑΕΠ	-4,1%	-2,5%	-2,5%	-2,2%	-1,2%
IV. Πρωτογενές αποτέλεσμα κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA (III+II.στ-Ι.ε1)	-858	2.204	2.646	2.835	4.763
% ΑΕΠ	-0,5%	1,2%	1,4%	1,5%	2,5%
V. Ισοζύγιο νομικών προσώπων κατά ESA	4.938	2.874	2.847	1.429	1.847
Έσοδα	11.659	9.852	9.850	8.398	8.939
Τρέχουσες και λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	6.004	4.551	4.621	3.382	3.478
Τόκοι πιστωτικοί	968	671	739	652	677
Φόροι	2.045	1.984	1.879	2.064	2.053
Αντικριζόμενα έσοδα (καθαρά)	-6	-3	-3	-3	-3
Λοιπά έσοδα	2.648	2.650	2.614	2.303	2.733
Έξοδα	6.722	6.978	7.003	6.969	7.092
Παροχές σε εργαζομένους	1.190	1.180	1.180	1.194	1.194
Τόκοι χρεωστικοί	521	522	522	471	471
Λοιπά έξοδα	1.897	2.024	2.199	1.960	2.092
Επενδυτικές δαπάνες	1.268	1.297	1.183	1.394	1.385
Λοιπές μεταβιβάσεις	645	675	690	670	670
Επιδοτήσεις	1.201	1.280	1.230	1.280	1.280
VI. Ισοζύγιο Νοσοκομείων - ΠΕΔΥ κατά ESA	347	156	169	116	96
Έσοδα	2.579	2.399	2.425	2.400	2.415
Τρέχουσες και λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	1.712	1.324	1.348	1.324	1.339
Μεταβιβάσεις από ΕΟΠΥΥ	715	888	888	888	888
Αντικριζόμενα έσοδα (καθαρά)	-30	0	0	0	0
Λοιπά έσοδα	181	187	189	188	188

Πίνακας 2.7 Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία European System of Accounts (ESA) – Σενάριο με ενσωματωμένες τις προτιθέμενες δημοσιονομικές παρεμβάσεις (σε εκατ. ευρώ)^{1,3}					
	2017	2018		2019	
	Πραγμ/σεις ²	Εκτίμηση ΜΠΔΣ	Εκτίμηση	Πρόβλεψη ΜΠΔΣ	Πρόβλεψη
Έξοδα	2.232	2.243	2.256	2.283	2.319
Παροχές σε εργαζόμενους	498	567	523	566	583
Τόκοι χρεωστικοί	0	0	0	0	0
Λοιπά έξοδα	1.674	1.626	1.674	1.667	1.676
Επενδυτικές δαπάνες	60	50	59	50	60
VII. Ισοζύγιο Κεντρικής Κυβέρνησης κατά ESA (III+V+VI)	-1.919	-1.616	-1.483	-2.570	-394
VIII. Ισοζύγιο ΟΤΑ κατά ESA	441	482	254	258	211
Έσοδα	6.445	6.946	6.744	6.287	6.141
Τρέχουσες και λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	3.901	4.391	4.153	3.681	3.499
Τόκοι πιστωτικοί	45	48	48	51	51
Αντικριζόμενα έσοδα (καθαρά)	-19	-23	-23	-23	-23
Φόροι	1.692	1.709	1.724	1.741	1.756
Λοιπά έσοδα	826	822	841	838	857
Έξοδα	6.003	6.464	6.490	6.029	5.930
Παροχές σε εργαζόμενους	2.265	2.346	2.372	2.398	2.400
Τόκοι χρεωστικοί	66	64	60	60	57
Κοινωνικές παροχές	884	885	899	149	159
Αντικριζόμενα έξοδα	0	0	0	0	0
Λοιπά έξοδα	1.787	1.828	1.928	1.841	1.895
Επενδυτικές δαπάνες	1.001	1.341	1.231	1.580	1.420
IX. Ισοζύγιο ΟΚΑ (εκτός Νοσοκομείων - ΠΕΔΥ) κατά ESA	2.938	1.808	1.833	3.815	1.119
Έσοδα	40.575	39.849	40.254	39.512	40.625
Τρέχουσες και λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	17.496	16.660	16.764	16.062	16.839
Κεφαλαιακές μεταβιβάσεις (ΠΔΕ)	0	0	0	0	0
Αποδόσεις περιουσίας	1.223	1.299	1.309	1.299	1.309
Ασφαλιστικές εισφορές (πραγματικές)	20.771	20.946	21.193	21.245	21.538
Κοινωνικοί πάροι	669	660	677	675	687
Αντικριζόμενα έσοδα (καθαρά)	9	0	0	0	0
Λοιπά έσοδα	406	284	311	231	252
Έξοδα	37.637	38.041	38.421	35.697	39.505
Παροχές σε εργαζόμενους	356	357	355	361	358
Τόκοι χρεωστικοί	4	4	0	4	0
Κοινωνικές παροχές εκ των οποίων συντάξεις	32.279	32.307	32.636	29.884	33.664
Κοινωνικές παροχές σε είδος	29.054	28.859	28.847	25.637	28.532
Λοιπά έξοδα	3.524	3.463	3.498	3.530	3.496
Επενδυτικές δαπάνες	365	553	665	507	576
Επενδυτικές δαπάνες	7	7	7	12	12
Μεταβιβάσεις	742	900	900	900	900
Επιδοτήσεις	361	450	360	500	500
X. Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA (VII+VIII+IX)	1.460	675	604	1.503	936
% ΑΕΠ	0,8%	0,4%	0,3%	0,8%	0,5%
XI. Ενοποιημένοι Τόκοι Γενικής Κυβέρνησης	5.626	6.206	6.439	6.294	6.383
% ΑΕΠ	3,2%	3,4%	3,5%	3,3%	3,4%
XII. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA (X+XI)	7.086	6.881	7.043	7.796	7.319
% ΑΕΠ	4,0%	3,8%	3,8%	4,1%	3,8%
ΑΕΠ	177.735	182.959	183.101	189.743	190.094

¹ Τυχόν διαφορές με μεγέθη που παρουσιάζονται στο ΜΠΔΣ 2019-2022 οφείλονται σε στρογγυλοποιήσεις και στη μετάβαση από την ισχύουσα στη νέα οικονομική ταξινόμηση κατά τα οριζόμενα στο ΠΔ 54/2018 και στην 2/58493/ΔΠΓΚ/31-7-2018 υπουργική απόφαση.

² Στοιχεία Διαδικασίας Υπερβολικού Ελλείμματος της ΕΛΣΤΑΤ Απριλίου 2018

³ Για το έτος 2018 δεν περιλαμβάνεται πρόγραμμα εξόφλησης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων προς τρίτους εκτός γενικής κυβέρνησης, το οποίο είναι δημοσιονομικά ουδέτερο σε όρους Γενικής Κυβέρνησης και λήγει με το τέλος του τρέχοντος έτους.

Πίνακας 2.8 Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τους όρους της Ενισχυμένης Εποπτείας – Σενάριο με ενσωματωμένες τις προτιθέμενες δημοσιονομικές παρεμβάσεις¹ (σε εκατ. ευρώ)					
	2017	2018		2019	
	Πραγμ/σεις	Εκτίμηση ΜΠΔΣ	Εκτίμηση	Πρόβλεψη ΜΠΔΣ	Πρόβλεψη
I. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA	7.086	6.881	7.043	7.796	7.319
II. Προσαρμογές ενισχυμένης εποπτείας	450	-359	-190	-279	-543
Μεταφορά εσόδων από ANFA και SMP	-345	-315	-314	-291	-291
Επιστροφές εσόδων	893	293	144	0	0
Έσοδα αποκρατικοποιήσεων	-13	-380	-36	-122	-389
Δαπάνες μεταναστευτικών ροών μη αντικρυσζόμενες	80	43	17	134	137
Στήριξη χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	-165	0	0	0	0
III. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία της ενισχυμένης εποπτείας (I + II)	7.536	6.522	6.853	7.517	6.775
% ΑΕΠ	4,24%	3,56%	3,74%	3,96%	3,56%
IV. Στόχος ενισχυμένης εποπτείας	3.110	6.404	6.409	6.641	6.653
% ΑΕΠ	1,75%	3,50%	3,50%	3,50%	3,50%
V. Δημοσιονομικό Πλεόνασμα (+) ή Κενό (-) σύμφωνα με τη μεθοδολογία της ενισχυμένης εποπτείας (III-IV)	4.426	119	445	876	122
% ΑΕΠ	2,49%	0,06%	0,24%	0,46%	0,06%
ΑΕΠ	177.735	182.959	183.101	189.743	190.094

¹ Η Σύμβαση Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης ήταν σε ισχύ έως τις 20/8/2018. Από τις 21/8/2018 ισχύουν οι όροι της Ενισχυμένης Εποπτείας.

Με βάση τα δεδομένα της αξιολόγησης των δημοσιονομικών προβλέψεων των κρατών μελών της ΕΕ στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, θα πρέπει να υπολογίζεται πλέον και το διαρθρωτικό ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης. Για το 2018 το διαρθρωτικό ισοζύγιο εκτιμάται σε πλεόνασμα 3,3% του ΑΕΠ.

Για το 2019 το διαρθρωτικό ισοζύγιο που αντιστοιχεί στο σενάριο με ενσωματωμένες τις προτιθέμενες δημοσιονομικές παρεμβάσεις προβλέπεται στο 1,6% του ΑΕΠ.

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

Μετά την ολοκλήρωση της εφαρμογής των βραχυχρόνιων μέτρων ελάφρυνσης του χρέους στο τέλος του προηγούμενου έτους, το Eurogroup της 22^{ης} Ιουνίου 2018 εξειδίκευσε τα μεσοπρόθεσμα μέτρα ελάφρυνσης, τα οποία ενισχύουν περαιτέρω τη βιωσιμότητα του ελληνικού δημοσίου χρέους, προκειμένου οι ετήσιες μικτές χρηματοδοτικές ανάγκες (GFN ratio) να παραμένουν κάτω του 15% ως ποσοστό του ΑΕΠ μεσοπρόθεσμα και κάτω του 20% μακροπρόθεσμα. Τα μεσοπρόθεσμα μέτρα ελάφρυνσης του χρέους περιλαμβάνουν την πλήρη κατάργηση, από το 2018, του περιθωρίου του δανείου για την επαναγορά χρέους του 2012, τη χρήση, από το 2017, των κερδών από τα ελληνικά ομόλογα “ANFA” και “SMP” για τη μείωση των μικτών χρηματοδοτικών αναγκών, περιλαμβανομένων και των κερδών του έτους 2014, και την περαιτέρω εξομάλυνση των λήξεων των δανείων του EFSF με επιμήκυνση της μέσης σταθμικής τους διάρκειας και αναβολή πληρωμής τόκων κατά δέκα επιπλέον έτη.

Σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα προβλέπεται η ενεργοποίηση ενός μηχανισμού αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων αναφορικά με το χρέος, προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητά του με την εφαρμογή επιπλέον μέτρων ελάφρυνσης, όπως περαιτέρω εξομάλυνση των λήξεων των δανείων του EFSF, καθώς επίσης και περαιτέρω σταθεροποίηση των επιτοκίων τους και αναβολή πληρωμής τόκων, έτσι ώστε να ικανοποιείται ο δείκτης GFN ratio.

Οι χρηματοδοτικές ανάγκες του Ελληνικού Δημοσίου (ΕΔ) κατά τη διάρκεια του 2018 καλύφθηκαν από μακροπρόθεσμα δάνεια συνολικού ύψους 21.700 εκατ. ευρώ που εκταμιεύθηκαν από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ESM), κοινοπρακτική έκδοση ομολόγου σταθερού επιτοκίου, επταετούς διάρκειας, ύψους 3.000 εκατ. ευρώ και αναχρηματοδότηση βραχυπρόθεσμου χρέους. Ο βραχυπρόθεσμος δανεισμός του ΕΔ πραγματοποιήθηκε μέσω εκδόσεων εντόκων γραμματίων τρίμηνης, εξάμηνης και ετήσιας διάρκειας (για πρώτη φορά μετά τον Απρίλιο του 2010), καθώς επίσης και μέσω πράξεων διαχείρισης ταμειακής ρευστότητας υπό τη μορφή repo agreements, τις οποίες συνάπτει ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ) για την αξιοποίηση των διαθεσίμων, κυρίως, των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης.

Με την εκταμίευση της τελευταίας δόσης από τον ESM ύψους 15.000 εκατ. ολοκληρώθηκε το τρίτο πρόγραμμα στήριξης της ελληνικής οικονομίας, στις 20 Αυγούστου 2018, ενισχύοντας σημαντικά τα ταμειακά διαθέσιμα ασφαλείας (cash buffer), τα οποία, σε συνδυασμό με τα υπάρχοντα διαθέσιμα, εκτιμάται ότι, κάτω από τις πλέον αντίξοες συνθήκες, μπορούν να καλύψουν τις χρηματοδοτικές ανάγκες του ΕΔ μέχρι και τα τέλη του 2020. Η δημιουργία ταμειακών διαθεσίμων ασφαλείας είχε ως αποτέλεσμα μία προσωρινή αύξηση του δημοσίου χρέους για το 2018.

Στις 31 Αυγούστου 2018, το σύνολο των ευρωπαϊκών δανείων του πρώτου, δεύτερου και τρίτου προγράμματος στήριξης (GLF, EFSF, ESM) ανήλθε σε 243.682,3 εκατ. ευρώ, ενώ τα ανεξόφλητα δάνεια προς το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο διαμορφώθηκαν σε 10.291,58 εκατ. ευρώ.

1. Σύνθεση δημόσιου χρέους

Το χρέος της Κεντρικής και Γενικής Κυβέρνησης

Το χρέος της Κεντρικής Διοίκησης εκτιμάται ότι θα ανέλθει στα 357.250 εκατ. ευρώ ή 195,1% ως ποσοστό του ΑΕΠ στο τέλος του 2018, έναντι 328.704 εκατ. ευρώ ή 184,9% ως ποσοστό του ΑΕΠ το 2017. Η αύξηση αυτή είναι προσωρινή και οφείλεται στη δημιουργία των ταμειακών διαθεσίμων ασφαλείας (cash buffer).

Το 2019, το ύψος του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί στα 346.200 εκατ. ευρώ ή 182,1% ως ποσοστό του ΑΕΠ, παρουσιάζοντας μείωση κατά 13 ποσοστιαίες μονάδες έναντι του 2018.

Το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα ανέλθει στα 335.000 εκατ. ευρώ ή 183,0% ως ποσοστό του ΑΕΠ στο τέλος του 2018, έναντι 317.407 εκατ. ευρώ ή 178,6% ως ποσοστό του ΑΕΠ το 2017. Το 2019, το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί στα 323.500 εκατ. ευρώ ή 170,2% ως ποσοστό του ΑΕΠ, παρουσιάζοντας μείωση κατά 12,8 ποσοστιαίες μονάδες έναντι του 2018 (πίνακας 3.1).

Πίνακας 3.1 Σύνθεση δημόσιου χρέους (σε εκατ. ευρώ)						
	2014	2015	2016	2017	2018*	2019**
Ομόλογα	66.560	59.819	56.717	50.457	51.540	44.650
Βραχυπρόθεσμοι τίτλοι	14.529	14.880	14.890	14.943	15.200	14.000
Δάνεια	234.434	236.633	243.388	248.373	267.510	264.550
Βραχυπρόθεσμα Δάνεια	8.605	10.000	11.363	14.931	23.000	23.000
A. Χρέος Κεντρικής Διοίκησης	324.128	321.332	326.358	328.704	357.250	346.200
(ως % του ΑΕΠ)	181,4%	182,3%	187,3%	184,9%	195,1%	182,1%
B. Χρέος ΝΠΔΔ, κέρματα κ.λπ. μείον επενδύσεις σε τίτλους ΕΔ	5.836	2.071	607	-666	-5.650	-5.700
Γ. Χρέος Κεντρικής Κυβέρνησης κατά ESA (A+B)	329.964	323.403	326.965	328.038	351.600	340.500
(ως % του ΑΕΠ)	184,7%	183,4%	187,7%	184,6%	192,0%	179,1%
Δ. Χρέος ΟΤΑ, ΟΚΑ μείον ενδοκυβερνητικό χρέος	-10.335	-11.679	-11.956	-10.631	-16.600	-17.000
Ε. Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (Γ+Δ)	319.629	311.724	315.009	317.407	335.000	323.500
(ως % του ΑΕΠ)	178,9%	176,8%	180,8%	178,6%	183,0%	170,2%
ΑΕΠ	178.656	176.312	174.199	177.735	183.101	190.094

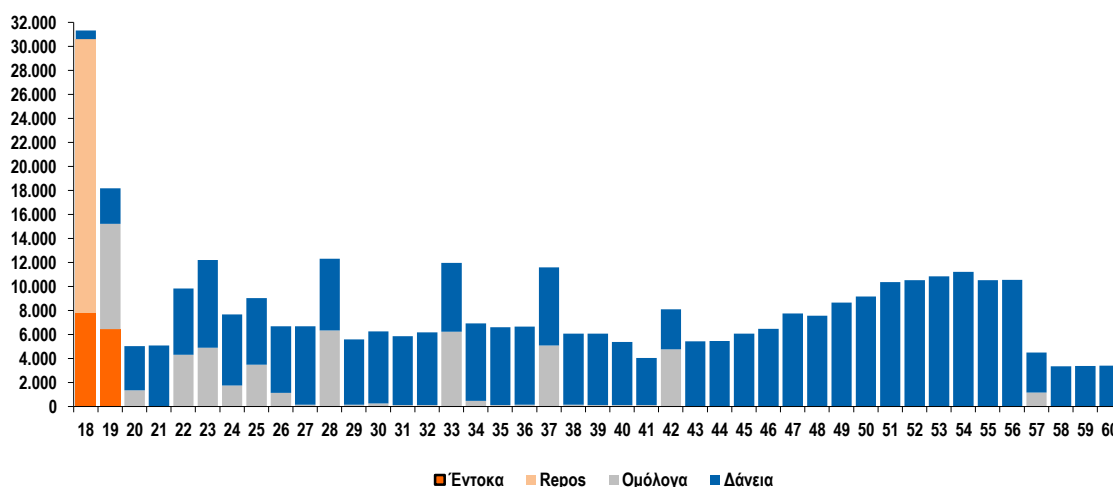
* Εκτιμήσεις
** Προβλέψεις

Δομή και χαρακτηριστικά του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης

Ο χρονικός ορίζοντας των λήξεων του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης στις 31 Αυγούστου 2018 εκτείνεται μέχρι το έτος 2060. Η αδυναμία προσφυγής για δανεισμό στις αγορές από το Μάιο του 2010, είχε ως αποτέλεσμα τη δραστική μείωση των ομολόγων και την αντικατάστασή τους με δάνεια (διάγραμμα 3.1). Η αναλογία αυτή αναμένεται να αντιστραφεί σταδιακά τα επόμενα έτη με την περαιτέρω δανειοδότηση του ΕΔ μέσω των αγορών.

**Διάγραμμα 3.1 Χρονοδιάγραμμα λήξης χρέους της Κεντρικής Διοίκησης την 31/08/2018
(σε εκατ. ευρώ)**

2. Δαπάνες εξυπηρέτησης χρέους

Οι δαπάνες για τόκους του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης διαμορφώνονται κοντά στα επίπεδα των 5.500-6.500 εκατ. ευρώ, δηλαδή γύρω στο 3%-3,5% ως ποσοστό του ΑΕΠ (πίνακας 3.2).

	2014	2015	2016	2017	2018*	2019**
Τόκοι προ SWAP	5.341	5.306	5.077	5.693	4.750	5.650
Τόκοι μετά SWAP	5.528	5.800	5.588	6.208	5.500	6.600
Τόκοι μετά SWAP ως % του ΑΕΠ	3,1%	3,3%	3,2%	3,5%	3,0%	3,5%

* Εκτιμήσεις

** Προβλέψεις

3. Οι αγορές τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου

Από τα τέλη Οκτωβρίου του 2017 το πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης (quantitative easing) της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας αναπροσαρμόστηκε, με τις μηνιαίες αγορές ομολόγων να διαμορφώνονται σε 30 δισ. ευρώ έως τον Σεπτέμβριο του 2018. Οι συνολικές αγορές κρατικών χρεογράφων από την έναρξη του προγράμματος, τον Μάρτιο του 2015, έχουν ήδη ξεπεράσει τα 2,1 τρισ. ευρώ. Οι αποδόσεις των βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων τίτλων των χωρών του στενού πυρήνα της ευρωζώνης κινούνται και φέτος σε αρνητικά επίπεδα, ενώ οι αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων τους εξακολουθούν να διαμορφώνονται κάτω του 1%.

Η διαφορά απόδοσης (yield spread) μεταξύ του δεκαετούς ελληνικού και του αντίστοιχου γερμανικού ομολόγου αναφοράς παρουσιάζει έντονες διακυμάνσεις καθ' όλη τη διάρκεια του 2018 και κινήθηκε, ως επί το πλείστον, στα επίπεδα των 300-400 μονάδων βάσης. Μετά το τέλος Αυγούστου το περιθώριο απόδοσης υποχωρεί σταδιακά έναντι του γερμανικού κάτω από τις 400 μονάδες και διαμορφώνεται στα τρέχοντα επίπεδα των 352 μονάδων βάσης, με την τρέχουσα απόδοση του δεκαετούς ομολόγου να διαμορφώνεται γύρω στο 4,03%.

Το βραχυχρόνιο κόστος δανεισμού του ΕΔ, όπως αποτυπώνεται στις δημοπρασίες εντόκων γραμματίων 13, 26 και 52 εβδομάδων, κινείται κοντά σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα. Στις δημοπρασίες του Σεπτεμβρίου του 2018 αυτό διαμορφώθηκε στο 0,65% για τα τρίμηνα, 0,85% για τα εξάμηνα και 1,09% για τα ετήσια έντοκα γραμμάτια γεγονός που αποδίδεται στη βελτίωση του επενδυτικού κλίματος μετά την ολοκλήρωση της τέταρτης αξιολόγησης και την εκταμίευση της τελευταίας δόσης από τον ESM, καθώς επίσης και στην περαιτέρω βελτίωση του σχήματος της ελληνικής καμπύλης αποδόσεων μετά την επιτυχημένη έξοδο της χώρας στις αγορές τον Φεβρουάριο του 2018.

Πρωτογενής αγορά τίτλων

Λίγους μήνες μετά την κοινοπρακτική έκδοση πενταετούς ομολόγου τον Αύγουστο του 2017, το ΕΔ πραγματοποίησε τον Φεβρουάριο του 2018 νέα κοινοπρακτική έκδοση επταετούς ομολόγου ύψους 3.000 εκατ. ευρώ με σταθερό επιτόκιο 3,375%. Η τελευταία έκδοση επταετούς ομολόγου είχε γίνει τον Απρίλιο του 2010.

Κατά τη διάρκεια του έτους, το ΕΔ συνέχισε να εκδίδει τίτλους βραχυπρόθεσμης διάρκειας. Η βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση πραγματοποιήθηκε με μηνιαίες εκδόσεις εντόκων γραμματίων (ΕΓΕΔ) διάρκειας 13 και 26 εβδομάδων και 52 εβδομάδων (ανά τρίμηνο), καθώς επίσης και με σύναψη συμφωνιών repos κυρίως με τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης. Στις 31 Αυγούστου 2018 το ανεξόφλητο υπόλοιπο των ΕΓΕΔ ανερχόταν σε 14.275,5 εκατ. ευρώ, ενώ τα repos ανήλθαν σε 22.777,54 εκατ. ευρώ.

Δευτερογενής αγορά τίτλων

Η συνολική αξία των συναλλαγών που καταγράφηκε στο Σύστημα Άυλων Τίτλων της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία περιλαμβάνει τις αγοραπωλησίες τίτλων και τις συμφωνίες επαναγοράς στην εξωχρηματιστηριακή αγορά (over-the-counter) και τις ηλεκτρονικές πλατφόρμες διαπραγμάτευσης, διαμορφώθηκε σε 50,27 δισ. ευρώ το δεύτερο τρίμηνο του 2018, έναντι 86,79 δισ. ευρώ το πρώτο τρίμηνο του 2018 και 419,33 δισ. ευρώ το δεύτερο τρίμηνο του 2017.

Κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2018, το 2,4% της συναλλακτικής δραστηριότητας στην Ηλεκτρονική Δευτερογενή Αγορά Τίτλων (ΗΔΑΤ) επικεντρώθηκε στους βραχυπρόθεσμους τίτλους με διάρκεια έως 3 έτη, το 58,2% στους μεσοπρόθεσμους τίτλους με διάρκεια έως 10 έτη και το 39,4% σε μακροπρόθεσμους τίτλους με διάρκεια έως 30 έτη.

Η σύνθεση της ομάδας των βασικών διαπραγματευτών αγοράς κατά το τρέχον έτος αποτελείται από 4 ελληνικά και 17 διεθνή πιστωτικά ιδρύματα.

4. Βασικές κατευθύνσεις δανεισμού και διαχειριστικών στόχων για το 2019

Κατά το έτος 2018, συνεχίστηκε η αξιοποίηση και η βέλτιστη διαχείριση του μεγαλύτερου μέρους των ταμειακών διαθεσίμων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, μέσω της εφαρμογής του προγράμματος πράξεων διαχείρισης ταμειακής ρευστότητας υπό τη μορφή *repo agreements*, που συνάπτει ο ΟΔΔΗΧ, με πολύ αποτελεσματικό τρόπο. Ειδικότερα, μέσω του εν λόγω προγράμματος, παρέχονται ανταγωνιστικές υψηλές αποδόσεις, επ' ωφελεία των φορέων, ενώ παράλληλα διασφαλίζεται αντίστοιχο όφελος ως προς το δημοσιονομικό αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης, με σωρευτικά θετικές επιπτώσεις για τη βιωσιμότητα του δημοσίου χρέους.

Η βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση του ΕΔ για το έτος 2018 συνεχίστηκε να υλοποιείται και μέσω εκδόσεων ΕΓΕΔ, όπου για πρώτη φορά, στις 16 Μαρτίου 2018, μετά από σχεδόν οκτώ έτη, ήτοι από τον Απρίλιο του 2010, εκδόθηκαν ΕΓΕΔ ετήσιας διάρκειας. Αντίστοιχες εκδόσεις έλαβαν χώρα τόσο τον Ιούνιο όσο και το Σεπτέμβριο του τρέχοντος έτους, ενώ έχει προγραμματιστεί νέα έκδοση ετήσιων ΕΓΕΔ για το μήνα Δεκέμβριο. Με τον τρόπο αυτό, ολοκληρώνεται ο σχεδιασμός για τη σταδιακή αντικατάσταση μέρους των υφιστάμενων εκδόσεων ΕΓΕΔ διάρκειας 13 και 26 εβδομάδων με νέες εκδόσεις ΕΓΕΔ διάρκειας 52 εβδομάδων, επιτυγχάνοντας παράλληλα την επέκταση της μέσης σταθμικής ωρίμανσης του βραχυχρόνιου δανεισμού και τον περαιτέρω περιορισμό του κινδύνου αναχρηματοδότησης. Στον σχεδιασμό για το δανειακό πρόγραμμα του έτους 2019 εντάσσεται, μεταξύ άλλων, η ανακύκλωση τεσσάρων εκδόσεων ΕΓΕΔ διάρκειας 52 εβδομάδων.

Η τελευταία έκδοση του επταετούς ομολόγου του ΕΔ, τον Φεβρουάριο του 2018, είχε ως στόχο την αναδημιουργία επαρκούς ρευστότητας, τον εμπλουτισμό της καμπύλης αποδόσεων ομολόγων αναφοράς του ΕΔ, καθώς επίσης και την ενίσχυση των ταμειακών διαθεσίμων ασφάλειας για την απρόσκοπτη χρηματοδότηση του ΕΔ. Σε συνέχεια της εν λόγω έκδοσης, ο σχεδιασμός της εκδοτικής πολιτικής για το έτος 2019 περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, σειρά νέων ομολογιακών εκδόσεων σταθερού επιτοκίου με κομβικές διάρκειες που θα συμπληρώνουν τα κενά του φάσματος λήξεων του ελληνικού χαρτοφυλακίου χρέους.

Λαμβανομένων υπόψη των υφιστάμενων υψηλών ταμειακών διαθεσίμων που διατηρεί το ΕΔ, τα οποία, ακόμα και υπό εξαιρετικά συντηρητικές εκτιμήσεις, επαρκούν για να καλύψουν τις μικτές χρηματοδοτικές του ανάγκες τουλάχιστον για τα δύο επόμενα έτη, οι στόχοι της εκδοτικής πολιτικής για το έτος 2019, αλλά και μετέπειτα, θα προσανατολιστούν σε ομολογιακές εκδόσεις με υψηλή ρευστότητα και όγκο, στη διατήρηση μίας αντιπροσωπευτικής καμπύλης αποδόσεων ελληνικών κρατικών χρεογράφων αναφοράς, καθώς επίσης και στη συνεχή και αδιάλειπτη παρουσία του ΕΔ στις διεθνείς κεφαλαιαγορές ως εκδότη κρατικών χρεογράφων, παρέχοντας παράλληλα την αναγκαία διαφάνεια και προβλεψιμότητα στην επενδυτική κοινότητα.

Το σύνολο των νέων ετήσιων εκδόσεων δεν αναμένεται να ξεπερνά τις ετήσιες αποπληρωμές χρεολυσίων, ενώ η αναμενόμενη υπερβάλλουσα ρευστότητα θα αξιοποιηθεί στο πλαίσιο ενός συντεταγμένου προγράμματος διαχείρισης υφιστάμενων υποχρεώσεων χαρτοφυλακίου χρέους, κατά τα πρότυπα των αντίστοιχων προγραμμάτων που έλαβαν χώρα στο πρόσφατο παρελθόν.

Τα παραπάνω εντάσσονται στην ήδη συντεταγμένη και εφαρμοζόμενη πολιτική ανάπτυξης σχέσεων με τη διεθνή επενδυτική κοινότητα η οποία θα συνεχισθεί και κατά το έτος 2019,

καθώς και για όλα τα επόμενα έτη, στο πλαίσιο της κανονικής λειτουργίας ενός εκδότη κρατικού χρέους.

Κατά το επόμενο έτος, θα διατηρηθούν οι βασικοί μεσοπρόθεσμοι στόχοι διαχείρισης του χαρτοφυλακίου δημοσίου χρέους, όπως είναι η διατήρηση του συναλλαγματικού κινδύνου στα σημερινά ελάχιστα επίπεδα για τα δάνεια εκτός ευρώ και η βελτίωση της αναλογίας χρέους σταθερού επιτοκίου στο σύνολο του χαρτοφυλακίου.

Σημειώνεται ότι μετά (α) την ολοκλήρωση της εφαρμογής τόσο των βραχυχρόνιων μέτρων για το χρέος όσο και των αποφάσεων για τα μεσο-μακροχρόνια μέτρα, (β) την ενσωμάτωση των παραμέτρων κινδύνου του χαρτοφυλακίου υποχρεώσεων του EFSF στο χαρτοφυλάκιο του ελληνικού δημόσιου χρέους και (γ) την υλοποίηση του εγκεκριμένου διαχειριστικού προγράμματος για το έτος 2018, η συμμετοχή των υποχρεώσεων κυμαινόμενου επιτοκίου στο σύνολο του δημοσίου χρέους αναμένεται να περιοριστεί πολύ κάτω του 20%, μειώνοντας σημαντικά τον επιτοκιακό κίνδυνο για το ΕΔ. Αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι τα παραπάνω επετεύχθησαν σε περιβάλλον ιστορικά χαμηλών επιτοκίων, διασφαλίζοντας έτσι επί μακρό χρονικό διάστημα χαμηλές, σταθερές και προβλέψιμες δαπάνες τόκων για το ΕΔ. Εφόσον οι συνθήκες της αγοράς παραμείνουν ευνοϊκές, η διαχειριστική αυτή πολιτική θα συνεχισθεί περαιτέρω.